

ΜΟΝΙΜΟ ΚΑΚΟΥΡΓΙΟΔΙΚΕΙΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ

ΣΥΝΘΕΣΗ: Λ. Καλογήρου, Π.Ε.Δ.

Στ. Σταύρου, Π.Ε.Δ.

Ε. Γεωργίου-Αντωνίου, Ε.Δ.

Αρ. Υπόθεσης: 284/17

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ν.

1. ██████████ ΗΛΙΑΔΗ
2. ██████████ ΚΥΠΡΗ
3. ██████████ ΧΑΤΖΗΜΙΤΣΗ
4. ██████████ ΚΑΡΥΔΑ
5. ████████████████████ ΠΑΤΣΑΛΙΔΗ
6. ██████████ ΛΕΙΒΑΔΙΩΤΟΥ
7. ████████████████████ ΚΥΡΙΑΚΙΔΟΥ

Κατηγορούμενοι

19 Μαρτίου, 2020

Εμφανίσεις:

Για την Κατηγορούσα Αρχή : κ. Ν. Κέκκος

Για τον Κατηγορούμενο 3 : κ. Η. Στεφάνου

Για τον Κατηγορούμενο 4 : κ. Κ. Καλλής

Για τον Κατηγορούμενο 5 : κ. Α. Μαρκίδης με κ. Ν. Μακρίδη

Για την Κατηγορούμενη 6 : κ. Π. Πολυβίου με κα Στ. Πολυβίου και κ. Μ.
Πική

Για την Κατηγορούμενη 7 : κ. Δ. Αραούζος

Κατηγορούμενος 3 απών

Κατηγορούμενοι 4, 5, 6 και 7 παρόντες

ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΑΠΟΦΑΣΗ

Το κατηγορητήριο

Μετά την απαλλαγή των κατηγορουμένων 1 και 2 λόγω κατάχρησης δικαστικής διαδικασίας – ως η ενδιάμεση απόφαση μας ημερ. 14.12.2018 – παραμένουν στο εδώλιο, οι κατηγορούμενοι 3-7, αντιμέτωποι, από κοινού, με δεκαέξι κατηγορίες. Τέσσερις εξ αυτών αφορούν το αδίκημα της πλαστογραφίας (κατηγορίες 2, 6, 14 και 16), τέσσερις το αδίκημα της κυκλοφορίας πλαστού εγγράφου (κατηγορίες 3, 7, 15 και 17), τρεις το αδίκημα της χειραγώγησης της αγοράς (κατηγορίες 19, 20 και 21), τρεις το αδίκημα των ψευδών λογαριασμών (κατηγορίες 22, 23 και 24) και δύο το αδίκημα της συνωμοσίας προς καταδολίευση (κατηγορίες 25 και 26).

Επίκληση Κατάχρησης Δικαστικής Διαδικασίας

Όπως οι πρώην κατηγορούμενοι 1 και 2, έτσι και οι παρόντες, από τα αρχικά στάδια της διαδικασίας, δήλωσαν την πρόθεση να προβάλουν ένσταση, ζητώντας διακοπή της εναντίον τους διαδικασίας, λόγω κατάχρησης. Εγινε μια προκαταρκτική σκιαγράφηση των λόγων που θα επικαλούντο οι κατηγορούμενοι προς υποστήριξη της θέσης τους αλλά και συζήτηση επί της μορφής και έκτασης παρουσίασης του ζητήματος από τον καθένα ξεχωριστά. Κατόπιν τούτου, αποφασίστηκε από το Δικαστήριο – με τη ρητή ή τουλάχιστον τη σιωπηρή, σύμφωνη γνώμη όλων των συνηγόρων – ότι θα ήταν διαδικαστικά πιο πρόσφορο και πρακτικά ολιγότερο χρονοβόρο και περίπλοκο να εξεταζόταν, πρώτα και ξεχωριστά η ένσταση των κατηγορουμένων 1 και 2 και στη συνέχεια – αναλόγως και αποτελέσματος - των υπολοίπων κατηγορουμένων.

Η εξέταση της ένστασης των κατηγορουμένων 1 και 2 - από διαδικαστικής πλευράς - κύλησε πολύ ομαλά. Υπήρξε συνεργασία μεταξύ των δύο πλευρών. Δηλώθηκε παραδεκτό πλαίσιο γεγονότων - αναγκαίο για επίλυση του θέματος - και οι πλευρές παρέθεσαν γραπτώς την επιχειρηματολογία τους. Κατόπιν, εκδόθηκε η προαναφερθείσα ενδιάμεση απόφαση του Δικαστηρίου ημερ. 14.12.2018 και το ζήτημα επιλύθηκε οριστικά, με την απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου (βλ. **Δημοκρατία v. Ηλιάδη**, Ποινικές Εφέσεις 348 και 349/18 ημερ. 31.5.2019).

Δυστυχώς η ένσταση των υπολοίπων κατηγορουμένων, διαδικαστικά ομιλούντες, δεν έγινε κατορθωτό, να κυλίσει με τον ίδιο ομαλό τρόπο. Αρχικά, υπήρξε διαφωνία στο κατά πόσο το παραδεκτό πλαίσιο γεγονότων της ένστασης των κατηγορουμένων 1 και 2, ίσχυε και δέσμευε την Κατηγορούσα Αρχή για σκοπούς εξέτασης της ένστασης των κατηγορουμένων 3-7. Επί τούτου ακούστηκε επιχειρηματολογία και το Δικαστήριο μας, για τους λόγους που επεξηγούνται στην ενδιάμεση απόφαση ημερ. 10.7.2019, αποφάσισε, ότι, το εν λόγω πλαίσιο γεγονότων δεν δεσμεύει την Κατηγορούσα Αρχή και δεν μπορεί να αποτελέσει το πραγματικό υπόβαθρο για εξέταση της ένστασης των κατηγορουμένων 3-7. Σημειώνεται ότι καταχωρήθηκε - χωρίς επιτυχία - αίτηση για παραχώρηση άδειας για Certiorari κατά της εν λόγω ενδιάμεσης απόφασης (βλ. **Αναφορικά με την αίτηση της Ελίζας Λειβαδιώτου**, Πολ. Αίτ 128/19, ημερ. 22.7.2019).

Καθορισμός διαδικασίας και πλαίσιο εξέτασης

Στη συνέχεια υπήρξε διαφωνία στο κατά πόσο η ένσταση των κατηγορουμένων 3-7 θα έπρεπε να ακουστεί προδικαστικά ή αν θα έπρεπε να αφεθεί για εξέταση στα πλαίσια της κυρίως δίκης. Ακούστηκε

και πάλι επιχειρηματολογία και το Δικαστήριο μας, για τους λόγους που παρατίθενται στην ενδιάμεση απόφαση ημερ. 8.8.2019, αποφάσισε ότι θα έπρεπε να αποφασιστεί προδικαστικά. Παράλληλα – ελλείψει παραδεκτού πραγματικού πλαισίου – καθόρισε και τον τρόπο διεξαγωγής της διαδικασίας, αποφασίζοντας, ότι, θα ήτο με την προσκόμιση, περιορισμένης και στοχευμένης μαρτυρίας. Στην εν λόγω ενδιάμεση απόφαση, παρατίθεται και ο τίτλος της προδικαστικής ένστασης των κατηγορούμενων 3-7 που καθορίζει και περιορίζει συνάμα και το πλαίσιο εξέτασης. Τον επαναλαμβάνουμε και εδώ για σκοπούς ευχερούς αναφοράς.

«Κατάχρηση διαδικασίας λόγω έννομης ή λογικής προσδοκίας μη δίωξης. Η προσδοκία μη δίωξης και τελικώς η κατάχρηση προέκυψε από το γεγονός, ότι, οι κατηγορούμενοι σε δύο άλλες προηγηθείσες υποθέσεις, οι οποίες εδράζονταν στα ίδια ή ουσιαστικά τα ίδια γεγονότα (ήτοι τα ελληνικά ομόλογα) όπως και η παρούσα, χρησιμοποιήθηκαν ως μάρτυρες είτε επί του κατηγορητηρίου των υποθέσεων αυτών είτε και στην πράξη στη ζωντανή δίκη που ακολούθησε. Η κατάχρηση δηλαδή, προέκυψε, σιωπηρά και/ή εξυπακούεται από το συνολικό χειρισμό των τριών υποθέσεων από πλευράς Κατηγορούσας Αρχής, συμπεριλαμβανομένης και της καθυστέρησης που σωρευτικά επήλθε.»

Η διεξαχθείσα διαδικασία προσκόμισης μαρτυρίας

Προς τεκμηρίωση της ένστασης τους – και αφού κρίθηκε από το Δικαστήριο ότι αυτοί είχαν το (μειωμένο) βάρος απόδειξης, στο ισοζύγιο των πιθανοτήτων, κάλεσαν μάρτυρες για απόσπηση του βάρους. Ως πρώτο και κοινό μάρτυρα, κάλεσαν το δικηγόρο Χρίστο Τριανταφυλλίδη (ΜΥ1).

Πέραν αυτού, έδωσαν μαρτυρία και οι ίδιοι οι κατηγορούμενοι 4-7. Αρχικά αλλά και στα πλαίσια της δοθείσας μαρτυρίας, κατατέθηκαν και πολλά τεκμήρια, τα οποία, στο βαθμό που ενδιαφέρει, θα αναφερθούν και θα σχολιασθούν στη συνέχεια.

Από πλευράς Κατηγορούσας Αρχής και εις απάντηση των ισχυρισμών των κατηγορουμένων έδωσαν μαρτυρία οι Ανώτερος Υπαστυνόμος Παναγιώτης Κουντουρέσιης (ΜΚΑ1) και Αρχιλοχίας 1498 Χριστόδουλος Χριστοδούλου (ΜΚΑ2).

Ο ΜΥ1, δικηγόρος από το 1979 και κοινός μάρτυρας όλων των κατηγορουμένων, υιοθετώντας γραπτή δήλωση (έγγραφο Α) ανέφερε, ότι, εκπροσώπησε διάφορους κατηγορούμενους και στις τρεις ποινικές υποθέσεις που καταχωρήθηκαν, δηλαδή την 32370/14 καταχωρηθείσα στις 19.12.2014 (εφεξής η πρώτη υπόθεση), 17977/15 καταχωρηθείσα στις 25.9.2015 (εφεξής η δεύτερη υπόθεση) και την παρούσα 284/17 καταχωρηθείσα στις 24.1.2017 (εφεξής η τρίτη και/ή παρούσα υπόθεση), όλες ενώπιον του Κακουργιοδικείου Λευκωσίας.

Έχοντας γνώση και συμμετοχή στις προαναφερθείσες υποθέσεις, κατέθεσε – χωρίς ένσταση – τα κατηγορητήρια της πρώτης και δεύτερης υπόθεσης (τεκμήρια 1 και 2, αντίστοιχα).

Απ' εκεί και πέρα επεσήμανε, ειδικά για τον κατηγορούμενο 3, ότι, κλήθηκε και κατάθεσε ως μάρτυρας κατηγορίας στην πρώτη υπόθεση (ως τα πρακτικά – τεκμήριο 4) και ήταν μάρτυρας επί του κατηγορητηρίου στη δεύτερη υπόθεση. Στα πλαίσια διερεύνησης της πρώτης υπόθεσης έδωσε δύο ανοικτές καταθέσεις ημερ. 20.10.2014 και 21.10.2014 (τεκμήριο 3). Η απόφαση του Κακουργιοδικείου κατατέθηκε ως τεκμήριο 5. Στα πλαίσια διερεύνησης της δεύτερης υπόθεσης, ο κατηγορούμενος 3

έδωσε ανοικτή κατάθεση στις 5.5.2015 (τεκμήριο 6) και στα πλαίσια διερεύνησης της τρίτης υπόθεσης, έδωσε ανακριτικές καταθέσεις στις 24.2.2016, 25.2.2016 και 26.2.2016 (τεκμήριο 7).

Άλλα – σημαντικά κατά την κρίση μας – τεκμήρια (και διασαφηνίσεις του μάρτυρα) είναι τα ακόλουθα:

τεκμήριο 10: μέρος της έκθεσης του οίκου Alvarez & Marsal ημερ. 26.3.2013 η οποία ετοιμάστηκε με οδηγίες της Κεντρικής Τράπεζας και αναφέρεται, μεταξύ άλλων, στις επενδύσεις της Τράπεζας Κύπρου σε ελληνικά ομόλογα και τον τρόπο λειτουργίας της τράπεζας σε σχέση με την αγορά των εν λόγω ομολόγων. (σημειώνεται ότι η κατηγορούμενη 6 κατά τη δική της μαρτυρία κατέθεσε την ίδια έκθεση (συμπληρωμένη) ως τεκμήριο 10(α) και έκθεση πρωτοκόλλου της έκθεσης (statement of protocol to report) ίδιας ημερομηνίας, ως τεκμήριο 10(β)).

Σε σχέση με το τεκμήριο αυτό, ο μάρτυρας πρόσθεσε, ότι, ο Γενικός Εισαγγελέας το είχε στην κατοχή του από το Μάρτιο του 2013. Τούτο προκύπτει και από σχετική δήλωση του Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας ημερ. 8.4.2013 (τεκμήριο 11). Αναφορές που γίνονται στην εν λόγω έκθεση, έδωσαν το έναυσμα για την έναρξη έρευνας από τον εσωτερικό ελεγκτή της Τράπεζας Κύπρου, Κωνσταντίνο Τσολάκη, η οποία αφορούσε τις πρακτικές που ακολούθησε η επιτροπή ALCO το 2010 σε ό,τι αφορά την ταξινόμηση των ελληνικών ομολόγων.

τεκμήριο 12: προκαταρκτική έκθεση Τσολάκη ημερ. 24.2.2014.

τεκμήριο 13: τελική έκθεση Τσολάκη ημερ. 12.5.2014. Η έκθεση αυτή εστάλη στον Γενικό Εισαγγελέα στις 23.7.2014 και βρισκόταν στα χέρια των ανακριτών, μαζί και με τα παραρτήματα της από τις 22.8.2014. Στις 8.10.2014 ο κ. Τσολάκης παρέδωσε στους ανακριτές και τις καταθέσεις που έλαβε στα πλαίσια της έρευνας του. Σχετικές είναι και οι καταθέσεις του κ. Τσολάκη, ημερ. 18.9.2014, 25.9.2014, 8.10.2014 και 13.10.2014 μαζί με τις εκθέσεις του (τεκμήρια 20-23).

τεκμήριο 14: εξαμηνιαίες οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας Κύπρου για το εξάμηνο που έληξε στις 30.6.2010, στις οποίες γίνεται αναφορά, μεταξύ άλλων, στην επαναταξινόμηση ομολόγων πριν τις 25.8.2010.

τεκμήριο 15: ετήσιοι λογαριασμοί της Τράπεζας Κύπρου για το έτος που έληξε στις 31.12.2010, στους οποίους γίνεται αναφορά, μεταξύ άλλων, σε επαναταξινόμηση ομολόγων που φαίνεται να έλαβε χώρα πριν τις 25.8.2010. Η αναφορά στην επαναταξινόμηση, μεταξύ άλλων, φαίνεται και στο τεκμήριο 10.

Κατά την αντεξέταση του μάρτυρα από τον ευπαιδευτο συνήγορο της Κατηγορούσας Αρχής, κ. Κέκκο προέβη σε διάφορες διευκρινίσεις και επεξηγήσεις. Ξεχωρίσαμε τις εξής, (χωρίς βέβαια να παραγνωρίζουμε το σύνολο των λεχθέντων του):

- συμφώνησε με τη θέση της Κατηγορούσας Αρχής – χωρίς να ήταν απόλυτος – ότι το έναυσμα διερεύνησης της παρούσας υπόθεσης ήταν η έκθεση Τσολάκη (σελ. 13 πρακτικών ημερ. 3.10.19).

- ισχυρίστηκε ότι στην πρώτη υπόθεση, θεώρησε τους εδώ κατηγορούμενους 3 και 6 ως σημαντικούς μάρτυρες κατηγορίας σε σχέση με τον πίνακα που είχε ετοιμάσει ο κατηγορούμενος 3 και δη στο θέμα των ελληνικών ομολόγων (σελ. 16 πρακτικών ημερ. 3.10.19). Του υποβλήθηκε βέβαια σε αντιδιαστολή, ότι, τα ελληνικά ομόλογα (κατ' ακρίβεια τα νέα ελληνικά ομόλογα (NOED)), ήταν απλώς ένας από τους πέντε παράγοντες που αναδεικνύονται στην εν λόγω έκθεση που ενδεχομένως να συνέτειναν στην αύξηση των κεφαλαιουχικών αναγκών της τράπεζας που είχαν τότε καθοριστεί στα 280 εκατομμύρια ευρώ.
- σε αντιδιαστολή και πάλι υποβολής που του έγινε, ισχυρίστηκε ότι οι κατηγορούμενοι, με τη λήψη των ανοικτών καταθέσεων στις πρώτες δύο υποθέσεις, επηρεάστηκαν δυσμενώς [ουσιαστικά, ανεξαρτήτως περιεχομένου] διότι, οι ανακριτικές αρχές ήξεραν από τότε, ότι, ενδεχομένως να ήταν κατηγορούμενοι μελλοντικά και όφειλαν έτσι να τους ενημέρωναν, ώστε να μπορούσαν – αν ήθελαν – να ασκήσουν το συνταγματικό δικαίωμα της σιωπής (σελ.27 πρακτικών ημερ.3.10.19).

Ο κατηγορούμενος 4 (MY2) – συνταξιούχος πλέον τραπεζικός υπάλληλος - ήταν ο δεύτερος στη σειρά μάρτυρας που κατάθεσε και υιοθέτησε ως μέρος της κυρίως του εξέτασης γραπτή δήλωση (έγγραφο Β). Μεταξύ άλλων, ισχυρίστηκε ότι και οι τρεις υποθέσεις ξεκίνησαν να διερευνώνται σχεδόν ταυτόχρονα, έχοντας τον ίδιο επικεφαλής υπεύθυνο, κ. Κουντουρέσιη (ΜΚΑ1). Για την πρώτη υπόθεση έδωσε κατάθεση στις 6.11.2014, για τη δεύτερη στις 4.5.2015 και για την παρούσα, τρίτη υπόθεση, στις 18.3.2016 (τεκμήρια 33(α)-(γ)). Ειδικά, από το περιεχόμενο της κατάθεσης ημερ. 4.5.2015, προκύπτει ότι οι ανακριτικές αρχές διερευνούσαν από τότε το θέμα των ελληνικών ομολόγων σε συνάρτηση με την επιτροπή ALCO που βρίσκεται στο

επίκεντρο της παρούσας υπόθεσης. Συγκεκριμένα διερευνούσαν, μεταξύ άλλων, το ρόλο, τα καθήκοντα και τον τρόπο λειτουργίας της ALCO, πως λαμβάνονταν αποφάσεις, ποια ήταν η διαδικασία τήρησης πρακτικών, ποιοι τα υπέγραφαν και πως κοινοποιούνται στην Επιτροπή Διαχείρισης Κινδύνων και στο Δ.Σ. Επίσης, προκύπτει από την εν λόγω κατάθεση ότι διερευνούσαν το θέμα της επαναταξινόμησης των ομολόγων που σχετίζεται με την τρίτη υπόθεση και όχι τη δεύτερη που αφορούσε την επαναγορά των ομολόγων. Συναφώς, τα στοιχεία που έδωσε αναφορικά με αυτά τα ζητήματα, δεν είχαν σχέση με τη δεύτερη υπόθεση αλλά με την τρίτη και ως διαφάνηκε στην πορεία, χρησιμοποιήθηκαν εναντίον του στην τρίτη, η οποία ήταν ήδη σε προχωρημένο στάδιο διερεύνησης. Επί τούτου υπογράμμισε, ότι, κατά τη λήψη των πρώτων δύο καταθέσεων, δεν του είχε γίνει επίσημη στο Νόμο με αποτέλεσμα να μην ασκήσει το συνταγματικό δικαίωμα της σιωπής. Μάλιστα, ο ΜΚΑ2 κατά τη λήψη της δεύτερης κατάθεσης, τον διαβεβαίωσε σε τρεις διαφορετικές περιπτώσεις, ότι δεν θα ήταν κατηγορούμενος στη δεύτερη υπόθεση (σελ. 20 πρακτικών ημερ. 7.10.19) και πως δεν είχε απολύτως τίποτε να φοβηθεί.

Περαιτέρω, επικαλούμενος πολλά από τα λεχθέντα του παρόντος Δικαστηρίου στην ενδιάμεση απόφαση ημερ. 14.12.2018, υποστήριξε ότι οι τρεις υποθέσεις έχουν την ίδια ή ουσιαστικά την ίδια βάση γεγονότων, ήτοι τα ελληνικά ομόλογα. Τα σημαντικά στοιχεία βρίσκονταν στην κατοχή του Γενικού Εισαγγελέα από το Μάρτιο του 2013 και Ιούλιο του 2014 αντίστοιχα. Υπέδειξε ότι έχουν παρέλθει εννιά και πλέον χρόνια από τα αδικήματα που τους καταλογίζονται στην παρούσα υπόθεση, γεγονός που επηρεάζει δυσμενώς έτι περαιτέρω το δικαίωμα του για δίκαιη δίκη. Στο πλαίσιο αυτό, επικαλέστηκε ειδικά την εξάντληση των οικονομικών του πόρων και την αδυναμία του να πληρώσει ακόμα και τον δικηγόρο του.

Κατά την αντεξέταση του, επέμενε, ότι, οι ανακριτικές αρχές στις πρώτες δύο υποθέσεις τον εκμεταλλεύτηκαν, λαμβάνοντας απ' αυτόν μαρτυρία, χωρίς επίσημη στο Νόμο και ακολούθως τον κατηγορήσαν στην παρούσα υπόθεση. Η πρώτη κατάθεση του ημερ. 6.11.2014 δεν αφορούσε την επαναταξινόμηση των ομολόγων (όπως η δεύτερη κατάθεση του) αλλά αφορούσε και πάλι τα ελληνικά ομόλογα, υπό την έννοια, ότι τα ομόλογα κατά 99% ήταν η αιτία του κεφαλαιουχικού ελλείμματος της τράπεζας, αναφορικά με το οποίο σχετιζόνταν οι ανακοινώσεις που με τη σειρά τους, ήταν στο επίκεντρο της πρώτης υπόθεσης. Δεν το ανέφερε ρητά, αλλά ήταν δεδομένο (σελ. 4 και 5 πρακτικών ημερ. 7.10.2019). Δέχτηκε, πάντως, πως στην πρώτη υπόθεση, το όνομα του δεν συγκαταλέγεται στους μάρτυρες επί του κατηγορητηρίου, ούτε και κλήθηκε να καταθέσει στη δίκη.

Σε σχέση με την οικονομική του κατάσταση – παρά την υποβολή μιας σειράς ερωτήσεων που έτειναν να καταδείξουν το αντίθετο – επέμενε πως είναι δυσχερής και αδυνατεί ακόμα να πληρώσει και τον δικηγόρο του.

Η επόμενη μάρτυρας που κατάθεσε ήταν η κατηγορούμενη 6 (ΜΥ3). Υιοθέτησε και αυτή γραπτή δήλωση (έγγραφο Γ) στην οποία προβάλλει διάφορες θέσεις και ισχυρισμούς. Ανέφερε ότι από το 2005 μέχρι τα τέλη του 2013 ήταν Προϊστάμενη του Τμήματος Οικονομικού και Φορολογικού Σχεδιασμού της τράπεζας. Έπειτα, παραπέμποντας σε συγκεκριμένα μέρη των τεκμηρίων 14 και 15, επισήμανε ότι τα ομόλογα – όπως έγινε παραδεκτό στην προδικαστική ένσταση των πρώην κατηγορουμένων 1 και 2 – αποτελούν περιουσιακό στοιχείο της τράπεζας. Περαιτέρω, ανέδειξε και αυτή την καθυστέρηση των εννέα ετών από την κατ' ισχυρισμό διάπραξη των αδικημάτων μέχρι σήμερα, γεγονός που επηρεάζει δυσμενώς, κατά τα λεγόμενα της, την υπεράσπιση της. Στο ίδιο

πλαίσιο ήταν και η προβολή της θέσης, ότι, οι τρεις υποθέσεις έχουν ως αντικείμενο τα ελληνικά ομόλογα και θα έπρεπε ως εκ τούτου να αποτελέσουν μια ενιαία υπόθεση.

Υπέδειξε ότι στην κατάθεση της ημερ. 5.11.2014 (τεκμήρια 26 [26(α) με επισημάνσεις]) που δόθηκε στα πλαίσια της πρώτης υπόθεσης, αναφέρθηκε εκτενώς στα ελληνικά ομόλογα. Η δε κατάθεση της ημερ. 28.4.2015 (τεκμήριο 28(α)) που δόθηκε στα πλαίσια της δεύτερης υπόθεσης αφορά εξ ολοκλήρου τα ελληνικά ομόλογα. Στις 11.5.2015 έδωσε και συμπληρωματική κατάθεση (τεκμήριο 28(β)) η οποία επίσης αφορά τα ελληνικά ομόλογα.

Στα πλαίσια της παρούσας, τρίτης υπόθεσης, χωρίς να της αναφερθεί προηγουμένως ότι ήταν καθ' οιονδήποτε τρόπο ύποπτη, έδωσε 4 καταθέσεις ημερ. 12, 13, 14 και 15.1.2016 (τεκμήρια 29(α)-(δ), αντίστοιχα). Τουναντίον, ο επικεφαλής των ανακρίσεων (ΜΚΑ1) της ανέφερε ότι ήθελαν «να πιάσουν τους πραγματικούς υπαίτιους της κατάρρευσης της οικονομίας» και ότι αυτοί θα έπρεπε να τους βοηθούσαν δίνοντας τους «τη σκάλα για να ανεβούν πάνω». Όπως της είπε χαρακτηριστικά, ήθελαν τον Ηλιάδη και την «ανώτατη διεύθυνση της τράπεζας». Της είπε ότι η ίδια δεν ήταν ο στόχος και την ήθελαν απλώς να δώσει κατάθεση και αργότερα να δώσει μαρτυρία στο Δικαστήριο. Τη δε επίσημη που της έκανε (caution) πριν της λάβει τις καταθέσεις, του ζήτησε να την αποσύρει, αλλά αυτός της είπε ότι δεν μπορούσε – για διαδικαστικούς λόγους – αλλά να τον εμπιστευτεί καθ' ότι ήταν πολύ έμπειρος και επικεφαλής των ανακρίσεων. Της έδειξε μάλιστα ένα οργανόγραμμα με την ιεραρχία της τράπεζας, λέγοντας της, ότι, ήθελαν «να πιάσουν» όσους ήταν πάνω από τη γραμμή που ήταν σημειωμένη, με την ίδια να είναι καθαρά κάτω από τη γραμμή. Οι διαβεβαιώσεις του ΜΚΑ1 είχαν ως αποτέλεσμα να μην επικαλεσθεί τα συνταγματικά

κατοχυρωμένα δικαιώματα της, της σιωπής και μη αυτοενοχοποίησης.

Στις 12.2.2016 έδωσε μαρτυρία στο Δικαστήριο στα πλαίσια της πρώτης υπόθεσης (πρακτικά – τεκμήριο 27) και μάλιστα βοήθησε την Κατηγορούσα Αρχή με την ανεύρεση εγγράφων την τελευταία στιγμή. Τα εντόπισε η ίδια στον ηλεκτρονικό της υπολογιστή το βράδυ πριν καταθέσει και τα παρέδωσε στην Κατηγορούσα Αρχή, πριν δώσει τη μαρτυρία της. Υπό την αντίληψη και προσδοκία πάντοτε, ότι, η ίδια δεν θα κατηγορείτο, βοήθησε επανειλημμένως και ενεργά την αστυνομία, κατόπιν παράκλησης των ανακριτών, σε ευρύτερα θέματα της οικονομίας. Επί τούτου έδωσε και συγκεκριμένα παραδείγματα (τεκμήρια 30 και 35).

Αντεξεταζόμενη, της υποβλήθηκε, ότι, οι αναφορές στην κατάθεση της (τεκμήριο 26), σε ομόλογα, αφορούσαν τα ΝΟΕΔ, τα οποία ήταν εντελώς διαφορετικά από τα παλαιά ελληνικά ομόλογα. Η μάρτυρας αρνήθηκε κατηγορηματικά την υποβολή, λέγοντας ότι οι αναφορές της αφορούσαν τα ελληνικά ομόλογα που κρατούσε η τράπεζα το 2012 και που αγοράστηκαν το 2009 και 2010. Εν πάση περιπτώσει, τα ΝΟΕΔ (όρος που καθιέρωσε η Τράπεζα Κύπρου και όχι κάποια επίσημη αρχή) ήταν το αποτέλεσμα του κουρέματος (PSI) των ελληνικών ομολόγων. Το κούρεμα ήταν μια νομική πράξη που έλαβε χώρα το Μάρτιο του 2012. Η λογιστική απεικόνιση έγινε πολύ πιο πριν - από το καλοκαίρι του 2011. Με το κούρεμα, υπήρξαν διάφορες συνέπειες. Κατ' αρχάς ένα ποσό διαγράφηκε – δηλαδή χάθηκαν λεφτά – και δόθηκαν στους ομολογιούχους κάποιες άλλες αξίες, αφενός κάποια ομόλογα της ευρωπαϊκής αρχής EFSF και αφετέρου κάποια ομόλογα εκδομένα από την Ελλάδα. Τα τελευταία, είναι αυτά που ονομάστηκαν, νέα ελληνικά ομόλογα (ΝΟΕΔ). Ήταν η συνέχεια των παλαιών ομολόγων και εκδόθηκαν λόγω του κουρέματος. Είχαν μεν διαφορετικό επιτόκιο και μεγαλύτερη περίοδο αποπληρωμής, αλλά η τράπεζα τα πήρε εξ ανάγκης ως μέρος της

συμφωνίας του κουρέματος. Δεν επέλεξε να πάρει αυτά τα ομόλογα ως επένδυση (σελ. 5 πρακτικών ημερ. 18.10.19). Η ζημιά της τράπεζας από την απομείωση ήταν 1.5 δισεκατομμύρια ευρώ. Το κούρεμα ή η [λογιστική] απομείωση των ελληνικών ομολόγων ήταν και ο λόγος του κεφαλαιακού ελλείματος και κατ' επέκταση των κεφαλαιακών αναγκών της τράπεζας, η (μη) δημοσιοποίηση των οποίων ήταν και το αντικείμενο της πρώτης υπόθεσης. Άρα – κατά τη μάρτυρα – η πρώτη υπόθεση, ναι, αφορούσε τα ελληνικά ομόλογα.

Η δεύτερη υπόθεση – πάντα κατά τη μάρτυρα – αφορούσε τη μη ανακοίνωση αγοράς των ελληνικών ομολόγων. Των ίδιων ελληνικών ομολόγων της παρούσας υπόθεσης και για την ίδια περίοδο, όπως στην παρούσα υπόθεση. Οι καταθέσεις της (τεκμήριο 28(α) και (β)) αφορούσαν ακριβώς αυτό το θέμα. Δεν αναφέρεται σε δικές της ενέργειες αλλά στην περιγραφή και επεξήγηση διαφόρων συναφών θεμάτων. Η τρίτη, παρούσα υπόθεση αφορά την επανατιξινόμηση των ομολόγων. Πέραν του 90% της επίδρασης οφειλόταν στα ελληνικά ομόλογα. Δεν θα γινόταν επανατιξινόμηση εάν δεν υπήρχε το θέμα του κουρέματος και απομείωσης των ελληνικών ομολόγων. Υπήρχαν και 4, 5 ιρλανδικά ομόλογα αλλά η επίδραση τους ήταν κάτω από 10% (σχετικός πίνακας – τεκμήριο 15(α)).

Σε σχέση με τις καταθέσεις που έδωσε στην παρούσα υπόθεση, εξέφρασε άγνοια κατά πόσο προηγήθηκε συζήτηση μεταξύ του δικηγόρου της, κ. Πική και του ΜΚΑ1, στην οποία ο κ. Πικής φέρεται να ρώτησε τον ΜΚΑ1 αν η Κατηγορούσα Αρχή σκόπευε να τη χρησιμοποιήσει ως μάρτυρα κατηγορίας στην υπόθεση και ο ΜΚΑ1 να του απάντησε, ότι, αυτό θα μπορούσε να εξετασθεί και αποφασιστεί από το Γενικό Εισαγγελέα μετά την ολοκλήρωση διερεύνησης της υπόθεσης. Γνωρίζει αυτά που βίωσε η ίδια και είναι όπως τα περιέγραψε στην κυρίως

εξέταση. Δηλαδή, ότι, δεν είναι την ίδια που ήθελαν αλλά τον κ. Ηλιάδη και τους υπόλοιπους ανωτέρους, ότι αυτή θα ήταν «η σκάλα», ότι είναι αυτούς πάνω από τη γραμμή του οργανογράμματος που ήθελαν και ότι το «caution» που της έκανε ήταν απλά διαδικαστικό, όπως έγινε και με άλλα άτομα που τελικώς δεν κατηγορήθηκαν – με τα οποία ανέμενε, ότι, θα είχε την ίδια αντιμετώπιση (σελ. 26-67 πρακτικών ημερ. 18.10.19).

Μετά την κατηγορούμενη 6, κατέθεσε ενόρκως η κατηγορούμενη 7 (ΜΥ4) υιοθετώντας και αυτή γραπτή δήλωση ως μέρος της κυρίως της εξέτασης (έγγραφο Δ). Ως ανέφερε, από το Μάιο του 2010 κατέχει τη θέση Διευθύντριας της Υπηρεσίας Διαχείρισης Διαθεσίμων Συγκροτήματος της Τράπεζας (Group Treasury). Μολονότι η Αστυνομία είχε στα χέρια της την έκθεση Τσολάκη από τον Αύγουστο του 2014 και προέκυπτε το ενδεχόμενο, δυνητικά, να ήταν κατηγορούμενη, της ζήτησε τον Απρίλιο του 2015 να συνεργαστεί μαζί της δίνοντας κατάθεση στις 27.4.2015 (τεκμήριο 37) σε σχέση (όχι μόνο) με τη δεύτερη υπόθεση που αφορούσε την κατ' ισχυρισμό παράλειψη έκδοσης ανακοίνωσης αναφορικά με την έκθεση σε ελληνικά ομόλογα για την περίοδο Ιανουαρίου-Μαΐου 2010. Από τη σελ. 5 της εν λόγω κατάθεσης προκύπτει ότι η Αστυνομία γνώριζε από τότε για τη λογιστική ταξινόμηση των ομολόγων που είναι το αντικείμενο της παρούσας υπόθεσης. Αν ήξερε ότι ήταν εν δυνάμει ύποπτη για την παρούσα υπόθεση, δεν θα συνεργαζόταν με τον τρόπο που συνεργάστηκε με την Αστυνομία.

Πριν δώσει τις δύο ανακριτικές καταθέσεις ημερ. 7.1.2016 και 8.1.2016 στα πλαίσια της παρούσας υπόθεσης (τεκμήρια 38 και 39), της ελέγχθη από τους αστυνομικούς ανακριτές ΜΚΑ1 και κ. Σιαμμούτη, ότι, αν συνεργαζόταν και έδινε πληροφορίες που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν εναντίον του κ. Ηλιάδη, τότε, θα προέβαιναν στις αναγκαίες συστάσεις για μη δίωξη της – αν και τον τελευταίο λόγο θα τον

είχε ο Γενικός Εισαγγελέας. Περαιτέρω η συνεργασία που προσέφερε – όπως π.χ. συμβάλλοντας στην ετοιμασία του πίνακα ομολόγων (τεκμήριο 40) - ήταν και ένας επιπρόσθετος λόγος που της δημιούργησε την προσδοκία ότι δεν θα ήταν κατηγορούμενη. Η παράδοση του πίνακα έγινε στις 19.11.2014 και είναι μέρος του μαρτυρικού υλικού της παρούσας υπόθεσης.

Αντεξεταζόμενη δέχτηκε ότι δεν υπάρχει κάτι στην κατάθεση της (τεκμήριο 37) που μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως μαρτυρία εναντίον της. Δυνητικά όμως θα μπορούσε να υπάρχει, αφού η Αστυνομία ήξερε από τότε ότι πιθανώς να ήταν κατηγορούμενη και δεν την προειδοποίησαν. Στο πλαίσιο αυτό συμφώνησε ότι η παρούσα υπόθεση είναι πολύπλοκη και έχρηζε εξειδικευμένης διερεύνησης, αλλά επέμενε ότι η έκθεση Τσολάκη έδινε κάποια στοιχεία στο τι και ποια τμήματα της τράπεζας, αφορούσε.

Επέμενε, παρά την υποβολή του αντιθέτου, ότι, οι δύο ανακριτές της υπόθεσης στα πλαίσια λήψης των καταθέσεων της, της ανέφεραν τα όσα υποστήριξε στην κυρίως της εξέταση. Στη συνέχεια ρωτήθηκε, αν, λόγω και της έκθεσης Τσολάκη, πέρασε από το μυαλό της ότι ίσως, να ήταν ύποπτη όταν την πήρε η Αστυνομία τηλέφωνο για την παρούσα υπόθεση και απάντησε αρνητικά (σελ. 23, πρακτικών ημερ. 21.10.2018). Τότε, η ίδια δεν είχε δει καν την έκθεση Τσολάκη. Όσον αφορά τα έγγραφα που παραδόθηκαν στην Αστυνομία, δέχτηκε ότι είχαν εκδοθεί σχετικά διατάγματα αποκάλυψης, αλλά επέμενε ότι έκαναν επιπρόσθετη και επίπονη εργασία για να βοηθήσουν την Αστυνομία με «δύο σελίδες να πάρει την εικόνα». Σε σχέση με την συνάρτηση παλαιών και νέων ελληνικών ομολόγων, πλαισίωσε τα όσα επί του προκειμένου ανέφερε και η κατηγορούμενη 6. Τα ΝΟΕΔ δεν ήταν νέα επένδυση, σημείωσε, ήταν απόρροια των ελληνικών ομολόγων που ήδη κρατούσε η τράπεζα.

Ο τελευταίος μάρτυρας από πλευράς των αιτητών, ήταν ο κατηγορούμενος 5 (MY5). Υιοθέτησε και αυτός, όπως και οι προηγούμενοι μάρτυρες, γραπτή δήλωση (έγγραφο Ε). Κατά τα έτη 2010 και 2011 κατείχε θέση Προϊσταμένου στο Τμήμα Treasury & Private Banking της τράπεζας. Κατά το χρόνο που λήφθηκαν οι ανακριτικές του καταθέσεις (τεκμήριο 25(α) και 25(β)) κατείχε τη θέση Διευθυντή Διεύθυνσης Οικονομικής Διαχείρισης της τράπεζας.

Στα πλαίσια της δεύτερης υπόθεσης έδωσε ανοικτή κατάθεση – χωρίς προειδοποίηση – στις 7.5.2015 και συγκαταλέγθηκε στους μάρτυρες επί του κατηγορητηρίου. Οι ερωτήσεις που του τέθηκαν από το ΜΚΑ2 που έλαβε την κατάθεση, αφορούσαν αποκλειστικά ζητήματα σχετικά με τα ελληνικά ομόλογα καθώς επίσης και τις τάσεις και συζητήσεις κατά το 2009 και 2010 μεταξύ αξιωματούχων της τράπεζας και τις συνεδρίες της επιτροπής ALCO σε σχέση με την κατοχή, πώληση και διαχείριση των ομολόγων. Είναι προφανές, ανέφερε, ότι, κατά τον εν λόγω χρόνο ήταν ήδη ύποπτος στο μυαλό των ανακριτών. Τούτο είναι πρόδηλο και από το μαρτυρικό υλικό που είχε περισυλλέξει μέχρι τότε η Αστυνομία. Στις 15.3.2016 κατόπιν παράκλησης του ΜΚΑ1 είχε άτυπη συνάντηση μαζί του στο συνεδριακό κέντρο «Φιλοξενία». Ο ΜΚΑ1 του είπε ότι διεξάγουν έρευνες ως προς το χειρισμό από την τράπεζα των ελληνικών ομολόγων αλλά του είπε να μην ανησυχεί διότι είναι τον Ηλιάδη που ήθελαν. Από τη συζήτηση κατέστη ξεκάθαρο στο μυαλό του ότι στόχος της έρευνας ήταν ο Ηλιάδης και άλλα πρόσωπα της ανώτατης διεύθυνσης της τράπεζας και όχι ο ίδιος. Στο τέλος της συζήτησης τον προέτρεψε να επιστρέψει την επομένη ημέρα στον ίδιο χώρο για να δώσει κατάθεση, καθησυχάζοντας τον ξανά, ότι, δεν είχε τίποτε να φοβηθεί. Κατ' ακολουθία τούτου έδωσε τις δύο καταθέσεις (τεκμήρια 25(α) και (β)). Από το συνολικό χειρισμό της Αστυνομίας, είναι σαφές ότι οι διωκτικές αρχές χρησιμοποίησαν τον ίδιο και τους συναδέλφους του για να κτίσουν σειρά

υποθέσεων με το ίδιο ουσιαστικά αντικείμενο, δηλαδή την κατοχή και τον τρόπο διαχείρισης από την τράπεζα, κατά κύριο λόγο, των ελληνικών ομολόγων.

Τέλος, ο μάρτυρας αναφέρθηκε και στον παράγοντα του χρόνου, επισημαίνοντας ότι έχουν παρέλθει εννέα και πλέον χρόνια από τα επίδικα γεγονότα, γεγονός που επηρεάζει δυσμενώς την υπεράσπιση του καθώς και την προσωπική και επαγγελματική του ζωή.

Κατά την αντεξέταση δέχτηκε και αυτός ότι είχαν εκδοθεί διατάγματα αποκάλυψης αλλά επέμενε ότι συνέδραμαν στο έργο της Αστυνομίας πολύ πέραν των υποχρεώσεων τους, υποστηρίζοντας συνάμα ότι οι διωκτικές αρχές θα έπρεπε να τους προειδοποιήσουν ότι ήταν ύποπτοι. Με τη μη προειδοποίηση στερήθηκαν του δικαιώματος της νομικής συμβουλής. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τους θεωρούσαν υπόπτους αφού τούτο προέκυπτε ξεκάθαρα από την έκθεση και τις καταθέσεις Τσολάκη. Όσον αφορά τις τρεις υποθέσεις – για λόγους που εξήγησε (σελ. 15 πρακτικών ημερ. 24.10.2019) – τις χαρακτήρισε ίδιες, αφού αφορούν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο τα ελληνικά ομόλογα. Συμφώνησε και αυτός με το συσχετισμό παλαιών και νέων ομολόγων όπως και οι προηγούμενοι κατηγορούμενοι. Τα ΝΟΕΔ ήταν αποτέλεσμα του κουρέματος, το οποίο δημιούργησε και το όλο πρόβλημα.

Τέλος, σε σχέση με την άτυπη συνάντηση που είχε με τον ΜΚΑ1, διευκρίνισε, ότι, ο δικηγόρος του κ. Πικής τη διευθέτησε, κατόπιν που ο ΜΚΑ1 του είχε τηλεφωνήσει για να δώσει ανακριτική κατάθεση. Επέμενε, ωστόσο, ότι στα πλαίσια αυτής, ο ΜΚΑ1 του έδωσε τις διαβεβαιώσεις που ανέφερε κατά την κυρίως του εξέταση.

Όπως προαναφέραμε, προς αντίκρουση των ισχυρισμών των

κατηγορουμένων και εις απάντηση των θέσεων τους περί κατάχρησης, η Κατηγορούσα Αρχή κάλεσε δύο μάρτυρες, με πρώτο τον Ανώτερο Υπαστυνόμο Παναγιώτη Κουντουρέση (ΜΚΑ1), του οποίου το όνομα, αναφέρθηκε κατά κόρον από όλους τους κατηγορούμενους.

Ο κ. Κουντουρέσης υιοθέτησε γραπτή δήλωση (έγγραφο ΣΤ) στην οποία αναφέρει ότι τον Ιούλιο του 2013 αποσπάστηκε στην ανακριτική ομάδα που συστάθηκε για τη διερεύνηση ποινικών υποθέσεων που σχετιζόνταν με την κατάρρευση της κυπριακής οικονομίας. Συγκεκριμένα τέθηκε επικεφαλής μίας εκ των τεσσάρων υποομάδων που συγκροτούσαν την πιο πάνω ομάδα. Τον Μάιο του 2014 του ανατέθηκε η διερεύνηση υποθέσεων που σχετιζόνταν με την Τράπεζα Κύπρου.

Στα πλαίσια διερεύνησης της πρώτης υπόθεσης, λήφθηκαν ανοικτές καταθέσεις από τους κατηγορούμενους 3, 4 και 6, χωρίς ποτέ να θεωρηθούν ύποπτοι. Οι κατηγορούμενοι 3 και 6, απ' ότι έμαθε, έδωσαν και μαρτυρία ενώπιον του Κακουργιοδικείου. Ωστόσο δεν χρησιμοποιήθηκε καμία αναφορά από τις πιο πάνω καταθέσεις, ούτε και οποιοδήποτε έγγραφο που παραδόθηκε στην ανακριτική ομάδα, ως μαρτυρία εναντίον τους στην παρούσα υπόθεση.

Στα πλαίσια διερεύνησης της δεύτερης υπόθεσης που προέκυψε μετά, λήφθηκαν ανοικτές καταθέσεις απ' όλους τους παρόντες κατηγορούμενους χωρίς όμως ποτέ να θεωρηθούν ύποπτοι. Οι εν λόγω καταθέσεις ουδόλως σχετίζονται με τα γεγονότα της παρούσας υπόθεσης ούτε και υποβλήθηκαν ερωτήσεις ή επιδείχθηκαν τεκμήρια της παρούσας υπόθεσης. Ούτε και κατά τη λήψη των ανακριτικών καταθέσεων που δόθηκαν στα πλαίσια της παρούσας υπόθεσης, χρησιμοποιήθηκε οτιδήποτε είχε λεχθεί ή παραδοθεί στα πλαίσια της δεύτερης υπόθεσης.

Στις 6.8.2014 ο Γενικός Εισαγγελέας διαβίβασε στην ανακριτική ομάδα, επιστολή της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς ημερ. 23.7.14 (τεκμήριο 48) μαζί με την Έκθεση Τσολάκη ημερ. 12.5.14. Στις 22.8.14 έλαβε από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και τα παρατήματα της Έκθεσης Τσολάκη. Μετά τη μελέτη της έκθεσης και τη λήψη καταθέσεων από τον κ. Τσολάκη, εξασφαλίστηκε διάταγμα αποκάλυψης εγγράφων, δυνάμει του οποίου παραλήφθηκαν συνολικά 557 τεκμήρια από την Τράπεζα Κύπρου και τους εξωτερικούς τους ελεγκτές, Ernst & Young. Στη συνέχεια λήφθηκαν ανακριτικές καταθέσεις από την πρακτικογράφο και γραμματέα της επιτροπής ALCO, Μαρία Χριστοφίδου στις 14.5.15 και 15.5.15, καθώς και από επτά άλλα άτομα. Περαιτέρω, εξασφαλίστηκαν άλλα δύο διατάγματα αποκάλυψης εγγράφων στις 17.6.15 και 28.12.15 και λήφθηκαν και διάφορες άλλες καταθέσεις. Όλες οι καταθέσεις της παρούσας υπόθεσης – πλην εκείνων του Τσολάκη και κάποιες τυπικές για την παραλαβή εγγράφων – λήφθηκαν μετά τη λήψη και της τελευταίας κατάθεσης από τους νυν κατηγορούμενους στα πλαίσια της δεύτερης υπόθεσης. Συναφώς, ουδέποτε δόθηκε οποιαδήποτε ρητή ή εξυπακουόμενη υπόσχεση προς τους κατηγορούμενους ότι δεν θα διωχθούν ή ότι θα χρησιμοποιηθούν ως μάρτυρες κατηγορίας.

Σε περαιτέρω ερωτήσεις του κ. Κέκκου, ανέφερε ότι οι κατηγορούμενοι 3, 6 και 7 είχαν μαζί τους το δικηγόρο κ. Πική στο στάδιο που θα λαμβάνονταν απ' αυτούς καταθέσεις. Πριν τη λήψη κατάθεσης από την κατηγορούμενη 6, ο κ. Πικής τον ρώτησε αν υπήρχε πιθανότητα η πελάτιδα του να είναι μάρτυρας κατηγορίας και του απάντησε πως αυτό δεν ήταν δική του εξουσία αλλά του Γενικού Εισαγγελέα, ο οποίος, εν πάση περιπτώσει, δεν θα μπορούσε να αποφασίσει κάτι τέτοιο σε εκείνο το [πρώιμο] στάδιο (σελ. 7 πρακτικών ημερ. 18.11.19). Σε σχέση με τον κατηγορούμενο 4, επιβεβαίωσε πως

έγινε μια άτυπη συνάντηση μεταξύ τους, κατόπιν παράκλησης του κ. Πική, χωρίς όμως ποτέ να του δοθεί οποιαδήποτε υπόσχεση. Τέλος, εξέφρασε την άποψη ότι οι τρεις υποθέσεις δεν σχετίζονται ούτε χρονικά, ούτε επί της ουσίας και ούτε είχαν τους ίδιους υπόπτους ή πιθανούς κατηγορούμενους.

Αντεξεταζόμενος από τον ευπαιδευτο συνήγορο του κατηγορούμενου 3, κ. Στεφάνου διευκρίνισε, ότι, ήταν επικεφαλής της ομάδας του, η οποία είχε συνεργασία με τη Νομική Υπηρεσία, υπό την έννοια ότι την ενημέρωνε κάθε 1-2 μήνες για την πορεία του ανακριτικού έργου και για το πώς θα έπρεπε να προχωρούσαν. Ερωτηθείς κατά πόσο ασκείτο πίεση απάντησε «πίεση με την έννοια να γίνει κάτι χωρίς να ολοκληρωθεί, όχι» υπήρχε απλά «συνηθισμένη πίεση» (σελ. 23 πρακτικών ημερ. 18.11.19). Ερωτηθείς αν θυμόταν απάντησε ημερ. 2.9.2014 του Προέδρου της Δημοκρατίας προς δημοσιογράφο που τον ρώτησε αν ενδέχεται να βρεθούν και με χειροπέδες πριν το τέλος του 2014, λέγοντας «θέλω να είμαι απόλυτα βέβαιος για τούτο, με βάση την ενημέρωση και τις διαβεβαιώσεις που έχω δεχτεί» απάντησε αρνητικά. Τότε, επισήμανε, λέγονταν πολλά από πολλούς και διάφορους, πέραν του Προέδρου της Δημοκρατίας. Θυμάται πάντως τη σύσκεψη που έγινε στο Φιλοξένια με τη συμμετοχή και του Προέδρου της Δημοκρατίας, αλλά δεν θυμάται αν δόθηκε από τον Πρόεδρο η προαναφερθείσα διαβεβαίωση.

Περαιτέρω, ανέφερε, ότι, στην Έκθεση Τσολάκη υπήρχαν ενδείξεις για διάπραξη ποινικού αδικήματος από τον κατηγορούμενο 3. Οι ενδείξεις υπολείπονταν κατά πολύ της εύλογης υποψίας. Δέχτηκε πάντως πως ο κατηγορούμενος 3 συγκαταλεγόταν στη λίστα των προσώπων που σχετίζονταν και υπόγραφαν πρακτικά της ALCO με βάση την έκθεση Τσολάκη και ότι στη δεύτερη κατάθεση Τσολάκη ημερ. 25.9.14, δίνεται λίστα με 16 ονόματα από τα οποία ο κ. Τσολάκης είχε λάβει τις

επικοινωνίες και στα οποία, κατέληξε, στα ευρήματα της Έκθεσης του. Ομοίως δέχτηκε ότι η λίστα χρησιμοποιήθηκε στην ένορκη δήλωση ημερ. 30.9.2014 του κ. Σιαμμούτη για την εξασφάλιση διατάγματος αποκάλυψης. Παρόλο τούτο επέμενε πως ήταν απλά μια έκθεση ενός ιδιώτη και έπρεπε ακόμα να συνεχίσει τις έρευνες και να περισυλλέξει έγγραφα ασυγκρίτως μεγαλύτερα και περισσότερα από αυτά που περισυνέλεξε ο κ. Τσολάκης. Γύρω στις 14.5.15 του δημιουργήθηκε η εύλογη υποψία για όλους τους υπόπτους (σελ. 26 πρακτικών ημερ. 18.11.2019). Σε άλλο σημείο της μαρτυρίας του, ανέφερε, ότι, από τα ευρήματα της Έκθεσης Τσολάκη, τους δημιουργήθηκε εύλογη υπόνοια για τη διάπραξη αδικημάτων, τέτοια που να αποταθούν στο Δικαστήριο για την έκδοση διατάγματος αποκάλυψης (σελ. 33 πρακτικών ίδιας ημερομηνίας).

Αντεξεταζόμενος από τον ευπαιδευτο συνήγορο του κατηγορουμένου 4, κ. Καλλή, δέχτηκε, ότι, η αναφορά σε «συγκεκριμένα πρόσωπα» στην παράγραφο 8 της ένορκης δήλωσης ημερ. 30.9.2014 του κ. Σιαμμούτη που συνόδευε την αίτηση 208/14 για αποκάλυψη εγγράφων (τεκμήριο 49 [εσφαλμένα αναφέρθηκε από το συνήγορο τεκμήριο 50]), περιλάμβανε και τον κατηγορούμενο 4. Τούτο ήταν απότοκο της έκθεσης Τσολάκη, η οποία κατονομάζει, ανάμεσα σε άλλους, τον κατηγορούμενο 4. Περαιτέρω, απέρριψε υποβολή του συνηγόρου ότι οι ερωτήσεις που τέθηκαν στον κατηγορούμενο 4 στα πλαίσια της ανοικτής κατάθεσης του ημερ. 4.5.15 (τεκμήριο 33(β)), σε σχέση με την επιτροπή ALCO, τα πρακτικά και τις επαναταξινομήσεις, έγιναν για αλίευση (fishing) μαρτυρίας [για την τρίτη υπόθεση] ενώ είχαν από το Σεπτέμβριο του 2014 εύλογες υποψίες εναντίον του. Πρόσθεσε δε ότι τις πληροφορίες αυτές, τις είχαν ήδη αντλήσει από την έκθεση Τσολάκη, γεγονός που φαίνεται και στην ένορκη δήλωση, μέρος του τεκμηρίου 49.

Σε ερωτήσεις του ευπαιδευτού συνηγόρου του κατηγορουμένου 5, κ. Μακρίδη (στην παρουσία και του πρεσβύτερου, ευπαιδευτού συνηγόρου κ. Μαρκίδη), συμφώνησε, ότι, ο ΜΚΑ2 ήταν στην ανακριτική του ομάδα από το 2014 και ενεπλάκη στη διερεύνηση της δεύτερης και τρίτης υπόθεσης (σελ. 37, πρακτικών ημερ. 19.11.2019). Στη δεύτερη υπόθεση ορίστηκε ως ανακριτής και ήρθε σε επαφή με στελέχη της τράπεζας, όχι όμως και στην τρίτη. Έλαβε μέρος μόνο στο διαδικαστικό μέρος, δηλαδή στην παραλαβή κάποιων εγγράφων. Έλαβε και μια ανακριτική κατάθεση όταν ο ίδιος (όπως και ο κ. Σιαμμούτης) απουσίαζαν στην Ελλάδα. Απ' εκεί και πέρα συμφώνησε ότι και ο κατηγορούμενος 5 ήταν ένα από τα πρόσωπα, των οποίων, οι πράξεις, θεωρήθηκαν από τον κ. Τσολάκη στην έκθεση του, ως επιλήψιμες (βλ. τεκμήριο 13 - σελ. 62). Από τον Αύγουστο του 2014 συναντήθηκε με το Γενικό Εισαγγελέα (ή με την κα Κλεόπα) και τους ανέφερε ότι υπήρχε υπόβαθρο για ποινική διερεύνηση εναντίον των εν λόγω προσώπων, μεταξύ των οποίων και ο κατηγορούμενος 5.

Αντιξεταζόμενος από τον ευπαίδευτο συνήγορο της κατηγορούμενης 6, κ. Πολυβίου, επιβεβαίωσε ξανά τη σύσκεψη που έγινε στις 2.9.14 με τη συμμετοχή – μεταξύ πολλών άλλων σημαντικών παραγόντων – και του Προέδρου της Δημοκρατίας. Ερωτηθείς επί τούτου, δέχτηκε ότι, ποτέ, ξανά στην πολύχρονη καριέρα του, δεν έλαβε μέρος σε τέτοιας ευρείας συμμετοχής σύσκεψη, με τη συμμετοχή μάλιστα του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Έπειτα και αφού του διαβάστηκαν διάφορες δηλώσεις στις οποίες προέβη ο Πρόεδρος μετά τη σύσκεψη, του υποβλήθηκε ότι ασκήθηκε πίεση από πλευράς Πολιτείας για να προχωρήσει η Αστυνομία τάχιστα στη σύλληψη προσώπων και στην καταχώρηση διαδικασιών στο

Δικαστήριο. Τούτο, κατά την υποβολή, οδήγησε και στην εσπευσμένη καταχώρηση της πρώτης υπόθεσης. Ο μάρτυρας απέρριψε την υποβολή, υποστηρίζοντας ότι οι δηλώσεις του Προέδρου ουδόλως επηρέασαν, είτε την ταχύτητα είτε τον διαχωρισμό των υποθέσεων. Ο διαχωρισμός, συνέχισε, έγινε προ της σύσκεψης αυτής με τον Πρόεδρο. (σελ. 13 πρακτικών ημερ. 20.11.2019). Όσον αφορά τη σειρά καταχώρησης, υποστήριξε πως όταν ολοκληρωνόταν το ανακριτικό έργο για μια υπόθεση, προωθείτο στο Γενικό Εισαγγελέα για καταχώρηση. Στο πλαίσιο αυτό απέρριψε υποβολή ότι υπήρξε ασύγγνωστη καθυστέρηση στην καταχώρηση της τρίτης υπόθεσης.

Απέρριψε περαιτέρω υποβολές ότι οι τρεις υποθέσεις σχετίζονται μεταξύ τους, ότι ο κοινός τους παρονομαστής ήταν τα ελληνικά ομόλογα, ότι η κατηγορούμενη 6 έδωσε πολλές πληροφορίες στις καταθέσεις που της λήφθηκαν στις πρώτες δύο υποθέσεις που βοήθησαν στην τρίτη υπόθεση, όπου βρέθηκε κατηγορούμενη και ότι παραβιάστηκαν τα συνταγματικά της δικαιώματα, της σιωπής και της μη αυτοενοχοποίησης, διότι δεν προειδοποιήθηκε (cautioned) ότι θεωρείτο ύποπτη.

Απ' εκεί και πέρα, ερωτηθείς σχετικά, απέρριψε τους ισχυρισμούς της κατηγορούμενης 6, περί προσδοκίας μη δίωξης, περί σκάλας και περί πρόθεσης να πιάσουν τον Ηλιάδη και άλλα ανώτερα στελέχη. Καμία προσδοκία δεν δόθηκε στην κατηγορούμενη 6, ούτε και στοχοποίησαν οποιοδήποτε πρόσωπο. Πρόθεση τους ήταν απλά να διερευνήσουν σωστά την υπόθεση. Σε σχέση με το οργανόγραμμα με τα στελέχη της τράπεζας (τεκμήριο 34), ο μάρτυρας ανέφερε ότι δεν θυμάται αν είχε επιδείξει τέτοιο οργανόγραμμα στην κατηγορούμενη 6 (σελ. 30 πρακτικών 20.11.2019).

Αντεξεταζόμενος, τέλος, από τον ευπαίδευτο συνήγορο της

κατηγορούμενης 7, κ. Αραούζο ανέφερε ότι η από μέρους του διερεύνηση της υπόθεσης ήταν αντικειμενική και ουδέποτε ανέφερε στην κατηγορούμενη 7 ότι θα την χρησιμοποιούσαν ως μάρτυρα κατηγορίας. Ούτε και είναι του χαρακτήρα του τέτοιες ενέργειες. Έτσι κι αλλιώς, τέτοιες αποφάσεις λαμβάνονται από το Γενικό Εισαγγελέα.

Ο δεύτερος και τελευταίος μάρτυρας από πλευράς Κατηγορούσας Αρχής ήταν ο Αρχιλοχίας 1498, Χριστόδουλος Χριστοδούλου (ΜΚΑ2). Υιοθετώντας και αυτός γραπτή δήλωση (έγγραφο Ζ) ανέφερε ότι ήταν μέλος της ανακριτικής ομάδας του ΜΚΑ1 που διερευνούσαν υποθέσεις που αφορούσαν την Τράπεζα Κύπρου. Στις 9.7.2014 του ανατέθηκε από το ΜΚΑ1 να διερευνήσει, μαζί με τον Α/Αστ. 3093, Γιώργο Χριστοφίδη, τα γεγονότα που τελικώς οδήγησαν στην καταχώρηση της δεύτερης υπόθεσης. Στο πλαίσιο αυτό λήφθηκαν καταθέσεις από λειτουργούς της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, οι οποίοι τους εξήγησαν/ενημέρωσαν για το περιεχόμενο της απόφασης ημερ. 28.4.14. Ομοίως λήφθηκαν καταθέσεις από λειτουργούς της Κεντρικής Τράπεζας που τους εξήγησαν διάφορα θέματα που αφορούσαν την αγορά, τους κινδύνους, τις κατηγορίες ταξινόμησης καθώς και την ευχέρεια επαναταξινόμησης για σκοπούς διαφοροποίησης της λογιστικής απεικόνισης του κέρδους ή ζημιάς που προκύπτει. Στο ίδιο πλαίσιο λήφθηκαν καταθέσεις από λειτουργούς της Τράπεζας Κύπρου, μεταξύ των οποίων, οι κατηγορούμενοι 3-7 που περιλήφθηκαν και στον κατάλογο μαρτύρων της υπόθεσης. Ουδέποτε όμως τους υποσχέθηκε ότι δεν θα διώκονταν, είτε σε εκείνη είτε σε οποιαδήποτε άλλη υπόθεση. Ούτε και τους υπέβαλε οποιαδήποτε ερώτηση που να σχετιζόταν με τα επίδικα γεγονότα της παρούσας υπόθεσης, τα οποία αγνοούσε, εν πάση περιπτώσει, κατά τον εν λόγω χρόνο.

Σε περαιτέρω ερώτηση του κ. Κέκκου, διευκρίνισε ότι ουδέποτε είδε

ή διάβασε τις εκθέσεις των Alvarez & Marsal και Τσολάκη.

Σε ερωτήσεις του κ. Στεφάνου εκ μέρους του κατηγορουμένου 3, ανέφερε ότι σε σχέση με την τρίτη υπόθεση, η μόνη του εμπλοκή ήταν να εκτελεί οδηγίες του ΜΚΑ1 για να μεταβαίνει στην Τράπεζα Κύπρου, να παραλαμβάνει έγγραφα και να τα παραδίδει στους ανακριτές (ΜΚΑ1 ή κ. Σιαμμούτη). Η μόνη άλλη εμπλοκή που είχε ήταν να λάβει μια ανακριτική κατάθεση από τον Γιάννη Πechλιβανίδη, λόγω απουσίας των ανακριτών στην Ελλάδα. Καμία άλλη εμπλοκή δεν είχε. Όταν, όμως, του υποδείχθηκε στη συνέχεια ότι αυτός φαίνεται να έλαβε την κατάθεση ημερ. 18.9.2014 (τεκμήριο 20) από τον κ. Τσολάκη, αφού φέρει την υπογραφή του, ανέφερε ότι εκτελούσε απλά χρέη δακτυλογράφου αφού έχει ταχύτητα στην δακτυλογραφία. Δεν γνωρίζει καν το περιεχόμενο της. Στη συνέχεια δέχτηκε ότι το τεκμήριο 97 (κατατέθηκε ως τεκμήριο 59 στην παρούσα διαδικασία) του καταλόγου τεκμηρίων της δεύτερης υπόθεσης (κατατέθηκε ως τεκμήριο 58 στην παρούσα διαδικασία) είναι πρακτικό της ALCO ημερ. 7.4.2010. Τέλος, παρά την υποβολή σειράς ερωτήσεων, ότι, γνώριζε για τα γεγονότα της παρούσας υπόθεσης, καθ' ον χρόνο διεξήγαγε τις ανακρίσεις σε σχέση με τη δεύτερη υπόθεση – και ειδικά κατά το χρόνο της λήψης κατάθεσης από τον κατηγορούμενο 3 - επέμενε ότι δεν γνώριζε.

Κατά την αντεξέταση του από τον κ. Μαρκίδη εκ μέρους του κατηγορούμενου 5 που ακολούθησε, ανέφερε ότι είχε ήδη αποκτήσει μεγάλη ανακριτική πείρα, προτού αποσπαστεί στην ανακριτική ομάδα του ΜΚΑ1 το Μάιο του 2014. Ερωτηθείς σχετικά, δέχτηκε ότι δεν είναι σύνηθες, ανακριτές, με τέτοια πείρα να εκτελούν χρέη δακτυλογράφου. Δεν θυμάται, μάλιστα, να το έχει πράξει σε άλλη υπόθεση. Δεν διάβαζε τα έγγραφα που παραλάμβανε από την Τράπεζα Κύπρου και δεν γινόντουσαν συσκέψεις μεταξύ των ανακριτών για συζήτηση των

υποθέσεων που εξέταζαν. Μόνο για διαδικαστικά θέματα, συζητούσαν. Ούτε και γνώριζε αν ο κατηγορούμενος 5, ήταν ανάμεσα στους υπόπτους.

Ακολούθως δέχτηκε ότι έλαβε τις καταθέσεις από τους μάρτυρες 17 και 24 επί του κατηγορητηρίου της παρούσας υπόθεσης. Ότι ήταν παρών κατά τη λήψη κατάθεσης του μάρτυρα 19 επί του κατηγορητηρίου της παρούσας υπόθεσης και ότι έλαβε τρεις καταθέσεις στα πλαίσια διερεύνησης της δεύτερης υπόθεσης από τη μάρτυρα 22 επί του κατηγορητηρίου της παρούσας υπόθεσης, οι οποίες όμως συγκαταλέγονται στο μαρτυρικό υλικό της παρούσας υπόθεσης.

Μετά τον κ. Μαρκίδη, τη σκυτάλη αντεξέτασης πήρε ο κ. Πολυβίου εκ μέρους της κατηγορούμενης 6. Απαντώντας σε δικές του ερωτήσεις, ο μάρτυρας ανέφερε ότι δεν έκρινε σκόπιμο στη γραπτή του δήλωση (έγγραφο Ζ) να κάνει αναφορά στο τεκμήριο 57 που είναι η κατάθεση που έδωσε στα πλαίσια της τρίτης, παρούσας υπόθεσης. Περαιτέρω, δέχτηκε ότι παρέδωσε έγγραφα που χρησιμοποίησε στη δεύτερη υπόθεση, στον ανακριτή της τρίτης υπόθεσης, ΜΚΑ1 χωρίς να γνώριζε όμως τι θα τα έκανε. Επέμενε ότι εκτελούσε χρέη δακτυλογράφου στη λήψη της κατάθεσης (τεκμήριο 20) και πως δεν αντιλήφθηκε απ' αυτή, τη σύνδεση δεύτερης και τρίτης υπόθεσης, ούτε και του “κτύπησε καμπανάκι” όταν άκουσε να αναφέρεται το όνομα της κατηγορούμενης 6 ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου.

Δέχτηκε ότι έλαβε μέρος σε μια συνάντηση στην τράπεζα (του υποβλήθηκε ότι ήταν στις 4.11.2014 χωρίς να μπορέσει να επιβεβαιώσει την ημερομηνία) μαζί με τον εμπειρογνώμονα της Αστυνομίας, κ. Μαλέκο και 4-5 λειτουργούς της τράπεζας – μεταξύ των οποίων και η κατηγορούμενη 6 – για σκοπούς επεξήγησης του πίνακα που ετοίμασε η κατηγορούμενη 6 για την τρίτη υπόθεση. Επέμενε, ωστόσο, ότι ο ίδιος δεν

γνώριζε οτιδήποτε για την υπόθεση αυτή, όπως επέμενε ότι η δεύτερη υπόθεση δεν σχετίζεται καθόλου με την τρίτη. Πάντως δεν έδωσε προειδοποίηση (caution) στην κατηγορούμενη 6 κατά την εν λόγω συνάντηση.

Αντεξεταζόμενος από τον κ. Καλλή εκ μέρους του κατηγορούμενου 4, επέμενε στα περί άγνοιας για το περιεχόμενο της κατάθεσης του κ. Τσολάκη (τεκμήριο 20) την οποία κατέγραψε, παρά την υπόδειξη του συνηγόρου, ότι, η όλη διαδικασία λήψης της κατάθεσης, κράτησε πάρα πολλές ώρες. Αρνήθηκε ότι οι ερωτήσεις που υποβλήθηκαν στον κατηγορούμενο 4 στην κατάθεση (τεκμήριο 33(β)) σχετικά με την επιτροπή ALCO, τις επαναταξινομήσεις κ.τ.λ. σκοπούσαν στη διερεύνηση της τρίτης υπόθεσης. Αφορούσαν τη δεύτερη υπόθεση αντίστροφα. Τέλος, αρνήθηκε ότι είχε αναφέρει τρεις φορές στον κατηγορούμενο 4, να μη φοβάται αφού θα ήταν μάρτυρας.

Τέλος σε ερωτήσεις του κ. Αραούζου εκ μέρους της κατηγορούμενης 7, διασαφήνισε ότι ήταν και αυτή παρούσα στην συνάντηση που έγινε στην Τράπεζα Κύπρου [ενδεχομένως στις 4.11.2014].

Προς συμπλήρωση του μαρτυρικού υλικού που θα αποτελούσε συνάμα και το υπόβαθρο του πραγματικού πλαισίου, έγινε το εξής παραδεκτό γεγονός σε σχέση με τα ΝΟΕΔ (τεκμήριο 62):

ΠΑΡΑΔΕΚΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Στις 21/07/2011, οι ηγέτες των κρατών-μελών της Ευρωζώνης ανακοίνωσαν σχέδιο οικονομικής στήριξης της Ελλάδας. Κατά το τρίτο τρίμηνο του 2011, διαφάνηκε ότι υπήρχαν δυσκολίες

στην τήρηση από την Ελλάδα των οικονομικών στόχων πάνω στους οποίους βασίστηκε το αρχικό σχέδιο της 21^{ης} Ιουλίου 2011 και αυτό οδήγησε σε νέα συμφωνία η οποία οριστικοποιήθηκε στις 21/02/2012. Η συμφωνία γνωστή και ως "PSI" περιλάμβανε εθελοντική διαγραφή από τους ιδιώτες πιστωτές της Ελλάδας ποσοστού 53,5% των οφειλόμενων προς αυτούς ποσών υπό τη μορφή Ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου («ΟΕΔ»). Η Τράπεζα Κύπρου είχε στα περιουσιακά της στοιχεία κατά τον εν λόγω χρόνο Ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου. Τα εν λόγω Ομόλογα είχαν ως ισχύον δίκαιο το Ελληνικό Δίκαιο.

Στις 23.02.2012 η Ελληνική Βουλή ψήφισε το Νόμο 4050/2012 σχετικά με τους Κανόνες που τροποποιούν τα Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου.

Με βάση τον πιο πάνω Νόμο, το Υπουργικό Συμβούλιο της Ελληνικής Δημοκρατίας στις 24.02.2012, αποφάσισε την τροποποίηση των ΟΕΔ και την ανταλλαγή τους με νέους τίτλους έκδοσης του Ελληνικού Δημοσίου και με νέους τίτλους έκδοσης του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Τα Νέα Ελληνικά Ομόλογα είχαν νέα χαρακτηριστικά, σε σχέση με τα ΟΕΔ, είχαν ως ισχύον δίκαιο το Αγγλικό δίκαιο και αποτελούσαν νέα συμφωνία μεταξύ δανειστών και Ελληνικής Δημοκρατίας. Αντίγραφο της εν λόγω απόφασης του Υπουργικού Συμβουλίου της Ελληνικής Δημοκρατίας κατατίθεται ως μέρος των παραδεκτών γεγονότων.

Σε ανακοίνωση του Οργανισμού Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους της Ελληνικής Δημοκρατίας ημερομηνίας 06.03.2012,

αναφέρεται, μεταξύ άλλων, (2^η σελίδα, 2^η παράγραφος) ότι «στο οικονομικό πρόγραμμα της Ελλάδας δεν υπάρχει πρόβλεψη για διαθεσιμότητα κεφαλαίων για την πραγματοποίηση πληρωμών σε πιστωτές που θα αρνηθούν να συμμετάσχουν στο PSI».
Αντίγραφο της εν λόγω ανακοίνωσης κατατίθεται και καθίσταται μέρος των παραδεκτών γεγονότων.

Το Διοικητικό Συμβούλιο της Τράπεζας Κύπρου στις 07.03.2012 αποφάσισε την αποδοχή της πρότασης της Ελληνικής Δημοκρατίας και τη συμμετοχή του συγκροτήματος στην εθελοντική ανταλλαγή των ΟΕΔ με Νέα Ελληνικά Ομόλογα στη βάση της προσφοράς που αναφέρεται στην πιο πάνω απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου της Ελληνικής Δημοκρατίας. Μετά την αποδοχή και ανταλλαγή των ΟΕΔ με Νέα Ελληνικά Ομόλογα από την Τράπεζα Κύπρου, τα ΟΕΔ που κατείχε ακυρωθήκαν βάσει του άρθρου 9 του Ν 4050/12.

(οι υπογραμμίσεις είναι δικές μας).

Οι Αγορεύσεις

Μετά το πέρας της διαδικασίας προσκόμισης μαρτυρίας δόθηκε χρόνος στους συνηγόρους να ετοιμάσουν την επιχειρηματολογία τους. Όλοι, ανεξαιρέτως, το έπραξαν γραπτώς, προσκομίζοντας εμπεριστατωμένες έγγραφες αγορεύσεις στις οποίες αναλύουν το νομικό και πραγματικό καθεστώς του ζητήματος που αναφύεται, αναλόγως βέβαια της δικής τους ιδιαίτερης θεώρησης και προσέγγισης. Έχουμε διεξέλθει με κάθε προσοχή τις εν λόγω αγορεύσεις και ομολογούμε ότι τις βρήκαμε άκρως βοηθητικές και οφείλουμε έτσι να εκφράσουμε την ευαρέσκεια μας, τονίζοντας συνάμα ότι τέτοιες προσεγγίσεις

διευκολύνουν τα Δικαστήρια στο έργο τους και συμβάλλουν στην απονομή δικαιοσύνης στον τόπο μας. Δεν θα επιχειρήσουμε, βέβαια, να παραθέσουμε κατά τρόπο επαναληπτικό τις εκατέρωθεν θέσεις και επιχειρήματα, καθ' ότι κάτι τέτοιο κρίνεται αχρείαστο, αντιπαραγωγικό και ενδεχόμενα θα απόβαινε σε βάρος της ευκρίνειας και της επικέντρωσης στην ουσία του πράγματος. Αυτού λεχθέντος, στοχευμένη αναφορά θα γίνεται εκεί και όπου χρειάζεται, προς επίλυση του κεντρικού, επίδικου θέματος που μας απασχολεί.

Ποιο τελικά είναι το υπόβαθρο του Πραγματικού Πλαισίου γεγονότων;

Προτού καταπιαστούμε με την αποτίμηση της προσκομισθείσας μαρτυρίας, θεωρούμε απαραίτητο να απαντήσουμε το πιο πάνω ερώτημα. Πολύς λόγος, τόσο πριν όσο και κατά τη διεξαχθείσα, παρούσα διαδικασία, έγινε για το κατά πόσο τα συμπεράσματα του παρόντος Δικαστηρίου ως διατυπώνονται στην ενδιάμεση απόφαση ημερ. 14.12.2018 και επαναλαμβάνονται, ουσιαστικά στην απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου στη **Δημοκρατίας v. Ηλιάδης**, Ποινικές Εφέσεις 348 και 349/18 ημερ. 31.5.2019, δεσμεύουν το Δικαστήριο και για τους σκοπούς της παρούσας διαδικασίας.

Αποτελεί θέση της Υπεράσπισης – προεξάρχοντως ίσως του ευπαιδευτού συνηγόρου της κατηγορούμενης 6 – ότι, βάσει της νομικής αρχής του δεσμευτικού προηγούμενου (*stare decisis*) και/ή της αρχής του δικαίου της υπόθεσης (*law of the case*), το Δικαστήριο μας, σε σχέση με το θέμα του κοινού πυρήνα των τριών υποθέσεων και/ή της κατάληξης ότι θα έπρεπε να καταχωρηθεί μια αντί τρεις υποθέσεις, δεσμεύεται από

το λόγο (ratio) της προαναφερθείσας απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου αλλά και από τον ίδιο το λόγο του παρόντος Δικαστηρίου ως, εκφράζεται στην ενδιάμεση απόφαση ημερ. 14.12.2018.

Αν και αντιλαμβανόμαστε την ενδεχόμενη παραδοξότητα, το Δικαστήριο να καταλήξει σε φαινομενικά διαφορετικά συμπεράσματα στα πλαίσια της ίδιας υπόθεσης, με κάθε εκτίμηση, δεν μπορούμε να συμφωνήσουμε με τη θέση αυτή της Υπεράσπισης. Η διατυπωθείσα θέση του παρόντος Δικαστηρίου που επαναλήφθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο, αποτελεί απλά εύρημα/συμπέρασμα που είχε ως μόνο και μοναδικό υπόβαθρο το συμφωνημένο, πραγματικό πλαίσιο γεγονότων. Η απάλειψη του συμφωνημένου πλαισίου γεγονότων, αφαιρεί, εκ των πραγμάτων, τη δυνατότητα επαναεφαρμογής. Δεν ήταν το απαύγασμα κάποιας νομικής κρίσης κατόπιν αξιολόγησης και αποτίμησης συγκρουόμενων θέσεων επί των αληθών γεγονότων. Ομοίως, δεν συγκεντρώνει τα απαραίτητα χαρακτηριστικά για να θεωρείται νομική αρχή, είτε υπό μορφή δεσμευτικού προηγούμενου είτε ως το ισχύουν δίκαιο της παρούσας υπόθεσης. Είναι επ' αυτού ακριβώς που η παρούσα περίπτωση, διαφέρει από την υπόθεση **Αναφορικά με την Αίτηση της Μ.Α. Κτήμα Μακένζι Λίμιτεδ**, Πολιτική Έφεση 297/18, ημερ. 11.9.2019 (στην οποία παρέπεμψε ο ευπαιδευτος συνήγορος κ.Καλλής), όπου επιβεβαιώθηκε, ότι, η τελεσίδικη κρίση επί ενός επίδικου θέματος σε μια υπόθεση, εκτείνεται και σε άλλη υπόθεση που αφορά το ίδιο ακριβώς επίδικο θέμα).

Καταλήγοντας, επιβεβαιώνουμε, ότι, τα προαναφερθέντα ερωτήματα θα απαντηθούν αποκλειστικά και μόνο στη βάση της προσκομισθείσας εδώ μαρτυρίας. Η θέση αυτή, ούτως ή άλλως, προκύπτει και από την απόφαση μας ημερ. 10.7.2019.

Αποτίμηση Μαρτυρίας/Διαπιστώσεις

Έχουμε τιλοφορήσει την ενότητα αυτή «αποτίμηση μαρτυρίας/διαπιστώσεις» αντί «αξιολόγηση μαρτυρίας/ συμπεράσματα» ακριβώς για να καταδείξουμε τη διάκριση μεταξύ της προσέγγισης που θα πρέπει να έχει το Δικαστήριο σε μια προδικαστική, αυτοτελή διαδικασία, όπως είναι η παρούσα, σε αντιδιαστολή με την κύρια ακροαματική διαδικασία. Στην πρώτη περίπτωση, θα πρέπει να αποφεύγεται η διεξοδική και εφ' όλης της ύλης αξιολόγηση και εξαγωγή τελικών συμπερασμάτων, αξιώματα που ανήκουν αποκλειστικά στην κυρίως δίκη. Τα επίδικα θέματα σε περίπτωση που η υπόθεση προχωρήσει σε ακρόαση, θα πρέπει να παραμένουν ανοιχτά, όπως ανοιχτό θα πρέπει να παραμένει και το θέμα της ενδελεχούς και τελικής αξιολόγησης της μαρτυρίας. Αυτού λεχθέντος, όπως γίνεται κατανοητό, από τη στιγμή που προβάλλονται ενώπιον του Δικαστηρίου, αντίθετες, συγκρουόμενες θέσεις, οφείλει, στον περιορισμένο βαθμό που απαιτείται, να αποτιμήσει την προσαχθείσα ενώπιον του μαρτυρία, να προβεί στις απαραίτητες διαπιστώσεις, για να μπορέσει έτσι, με ορθολογισμό, να προχωρήσει στην επίλυση του επίδικου θέματος. Αυτό το λεπτό, εξισορροπητικό καθήκον το είχαμε συνεχώς κατά νου, προσεγγίζοντας τη δοθείσα μαρτυρία. Κρίναμε πάντως, πως εξυπηρετείται το ζητούμενο με το να δίδεται έμφαση περισσότερο στη μακροσκοπική (σφαιρική) παρά τη μικροσκοπική (ατομική) θεώρηση της δοθείσας μαρτυρίας.

Πρώτο ζητούμενο ασφαλώς είναι το όμοιο, παρόμοιο ή διαφορετικό των τριών υποθέσεων αλλά και το υπόβαθρο αυτών.

Τα κατηγορητήρια των τριών υποθέσεων βρίσκονται ενώπιον του Δικαστηρίου (τεκμήριο 1 της 32370/14 και τεκμήριο 2 της 17977/15) για σκοπούς αντιπαραβολής. Ενώπιον του Δικαστηρίου βρίσκεται και η

εκατέρωθεν αντίληψη/ερμηνεία/προσέγγιση των διαφόρων εμπλεκομένων στο τι αφορούσε η κάθε μια υπόθεση όπως και το προσκήνιο και το παρασκήνιο (υπό την καλή έννοια χρησιμοποιείται ο όρος) στο πως οδηγηθήκαν τα πράγματα στην καταχώρηση μιας εκάστης των υποθέσεων.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι υποθέσεις δεν είναι όμοιες υπό την έννοια της ταυτοσημίας είτε κατηγοριών είτε κατηγορουμένων. Δεν είναι όμως αυτό το ζητούμενο. Το ζητούμενο είναι κατά πόσο οι υποθέσεις έχουν την ίδια ή ουσιαστικά την ίδια (same or substantially the same) βάση. Προσθέτουμε στο σημείο αυτό, πως, σε περίπτωση που απαντηθεί καταφατικά το προαναφερθέν ερώτημα, δεν χρειάζεται επιπρόσθετα να αποδειχθεί ότι «η ίδια ή ουσιαστικά η ίδια βάση» είναι συνάμα και η μόνη και μοναδική βάση των τριών υποθέσεων. Με άλλα λόγια, εάν σε κάποια ή κάποιες από τις υποθέσεις, υπάρχουν κατηγορίες που καταπιάνονται με άλλα συναφή, παρεμφερή ή δευτερεύοντα ζητήματα, το διαφοροποιών αυτό στοιχείο, δεν είναι αρκετό για να διακρίνει τις υποθέσεις υπό την ευρύτερη, νομική έννοια του όρου. Στο θέμα αυτό θα επανέλθουμε στη συνέχεια.

Από το κατηγορητήριο της πρώτης υπόθεσης προκύπτει ότι υπάρχουν έξι κατηγορίες που χρονικά, ανάγονται στον Ιούνιο του 2012 και αφορούν [κυρίως] τη μη ενημέρωση του κοινού ότι οι κεφαλαιουχικές ανάγκες της τράπεζας είχαν αυξηθεί σημαντικά σε σχέση με το ποσό των €200 εκατομμυρίων που είχε προηγουμένως ανακοινωθεί. Ο έχων το γενικό πρόσταγμα του ανακριτικού έργου της υπόθεσης αυτής (ΜΚΑ1), επιχείρησε να πείσει το Δικαστήριο ότι εκείνο που ενδιέφερε, ήταν αυτή καθαυτή η μη ενημέρωση του επενδυτικού κοινού και όχι το τι κρυβόταν πίσω από τη μη ενημέρωση ή το ποια ήταν τα ακριβή ελατήρια των κατηγορουμένων. Έτσι κι αλλιώς – σύμφωνα πάντα με το μάρτυρα - τα

ομόλογα και μάλιστα τα ΝΟΕΔ και όχι τα παλαιά ομόλογα, ήταν μόνο μια από τις πέντε παραμέτρους που μπορούσαν να επηρεάσουν το ύψος του ελλείματος. Με άλλα λόγια, είναι η θέση του μάρτυρα και κατ' επέκταση της Κατηγορούσας Αρχής, ότι, η υπόθεση αυτή δεν σχετίζεται με τα ελληνικά ομόλογα.

Επιχειρηματολογώντας επί του σημείου αυτού, ο ευπαίδευτος συνήγορος της Κατηγορούσας Αρχής, κ. Κέκκος στη σελ. 9 της αγόρευσης του, παραπέμπει στη σελ. 64 της απόφασης του Κακουργιοδικείου στην πρώτη υπόθεση (τεκμήριο 5) όπου το Δικαστήριο προσδιορίζει δύο επίδικα θέματα που είχε να επιλύσει. Τα επίδικα αυτά θέματα, ως καταγράφονται στην απόφαση είναι (α) η διακύμανση και η αύξηση του κεφαλαιακού ελλείματος και (β) οι δηλώσεις που έγιναν (ή δεν έγιναν) κατά τη Γ.Σ. της 19.6.2012 σχετικά με το έλλειμα. Το Δικαστήριο, συνεχίζει ο κ. Κέκκος, «ουδόλως ασχολήθηκε με την αιτία πρόκλησης του κεφαλαιακού ελλείματος αφού σχεδόν όλα τα ζητήματα αποτέλεσαν κοινό έδαφος μεταξύ των διαδίκων». Η θέση αυτή ενδεχομένως να είναι ορθή. Το ζητούμενο, όμως, δεν είναι το τι τελικώς απέμεινε για να επιλύσει το Δικαστήριο στην υπόθεση εκείνη, αλλά το τι αφορούσε εξ αρχής. Θα μπορούσαν να συμφωνηθούν και τα πάντα από πλευράς γεγονότων και να παρέμεναν μόνο νομικά ζητήματα προς επίλυση. Αυτό δεν θα σήμαινε, όμως, ότι η υπόθεση θα ήταν χωρίς αντικείμενο. Το αντικείμενο – για σκοπούς της δικής μας διαδικασίας – κρίνεται από το ίδιο το κατηγορητήριο αλλά και από μαρτυρικό υλικό που συγκεντρώθηκε και περιβάλλει κάθε πτυχή στοιχειοθέτησης του.

Προς επίρρωση της θέσης ότι η υπόθεση αφορούσε έμμεσα αλλά ουσιαστικά τα ελληνικά ομόλογα, είναι ακριβώς η καταγραφή από το Κακουργιοδικείο των θεμάτων που αποτέλεσαν κοινό έδαφος (μη αμφισβητούμενα γεγονότα), στα οποία αναφέρθηκε ο κ. Κέκκος. Στα

σημεία (1-4) που καταγράφει το Κακουργιοδικείο στις σελ. 64-65 της απόφασης του είναι διάχυτη η αναφορά στα ελληνικά ομόλογα και στη σύνδεση τους με το κεφαλαιακό έλλειμμα σχετικά με το οποίο εκδόθηκε (η δεν εκδόθηκε) σχετική ανακοίνωση.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η κύρια αιτία του κεφαλαιουχικού ελλείμματος και κατ' επέκταση των κεφαλαιουχικών αναγκών της τράπεζας ήταν τα ελληνικά ομόλογα. Το κούρεμα που έγινε τον Μάρτιο του 2012 και η [λογιστική] απομείωση των ελληνικών ομολόγων, οδήγησαν στο κεφαλαιουχικό έλλειμμα και στις ανάγκες της τράπεζας, η μη δημοσιοποίηση των οποίων ήταν στο επίκεντρο της πρώτης υπόθεσης (βλ. μαρτυρία κατηγορουμένων 4 και 6 την οποία και αποδεχόμαστε πλήρως επί του προκειμένου).

Το ίδιο το Κακουργιοδικείο στην πρώτη υπόθεση – πέραν των όσων ήδη υποδείξαμε – ασχολούμενο με τη στοιχειοθέτηση κάποιας εκ των κατηγοριών, αναφέρει τα ακόλουθα στη σελ. 215 της απόφασης (τεκμήριο 5):

«Η Κ.1 [Τράπεζα Κύπρου] έχοντας λοιπόν ενώπιον της τα δεδομένα αυτά όπως και το ότι δεν είχε υπάρξει από πλευράς Κ.Τ.Κ. οποιαδήποτε ανταπόκριση στο ερώτημα του Κ.4 [Ηλιάδη] (ως προς το κατά πόσον θα έπρεπε τυχόν περαιτέρω ζημιές από τα ΝΟΕΔ να επηρεάσουν ή όχι το έλλειμμα), θα έπρεπε, όπως και έγινε, σε συνεργασία με τους εξωτερικούς της Ελεγκτές να καθορίσει το ποσό της απομείωσης. Αποτυπώνοντας έτσι τα νέα δεδομένα στους λογαριασμούς της. Αποτέλεσε δε εύρημα μας ότι η διεργασία αυτή έγινε κατά την περίοδο μεταξύ των ημερομηνιών 22-26/6/12 οπότεν και διαπιστώθηκε ότι το ποσό της ζημιάς που η Κ.1 υπέστη από την απομείωση των ΝΟΕΔ

ανήλθε σε €72εκ.....»

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να υποδείξουμε, ότι, η αγωνιώδης προσπάθεια της Κατηγορούσας Αρχής, δια στόματος κυρίως του ΜΚΑ1, να πείσει ότι τα παλαιά ελληνικά ομόλογα δεν είχαν καμία σχέση με τα ΝΟΕΔ ήταν τουλάχιστον ατυχής. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τα ΝΟΕΔ αποτέλεσαν νέα συμφωνία με την Ελληνική κυβέρνηση, είχαν διαφορετικό επιτόκιο, διαφορετική ημερομηνία αποπληρωμής και διέποντο από το δίκαιο διαφορετικής χώρας. Ωστόσο, εκείνο που ενδιαφέρει το Δικαστήριο στην παρούσα διαδικασία, δεν είναι τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του κάθε ομολόγου και αν από λογιστικής, κεφαλαιουχικής ή ακόμα και νομικής απόψεως θεωρούνται ξεχωριστά. Εκείνο που ενδιαφέρει είναι αν στην πράξη, τα ΝΟΕΔ ήταν μια αυτόβουλη, ασύνδετη και εντελώς καινούργια επένδυση της τράπεζας, έτσι ώστε η συσχέτιση τους και μόνο με τα παλαιά ομόλογα, να είναι άστοχη.

Σε καμία περίπτωση δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο. Όλοι οι κατηγορούμενοι ήταν σαφείς επί τούτου και ανεπιφύλακτα αποδεχόμεστε τη θέση τους. Ιδιαίτερος κατατοπιστική ήταν η κατηγορούμενη 6 (**βλ. σελ. 13 ανωτέρω**). Ανέφερε ότι η τράπεζα πήρε τα ΝΟΕΔ εξ ανάγκης, ως μέρος της συμφωνίας του κουρέματος. Δεν επέλεξε να τα πάρει ως επένδυση. Τα ΝΟΕΔ ήταν η συνέχεια των παλαιών ομολόγων και εκδόθηκαν λόγω του κουρέματος. Την άρρηκτη σύνδεση παλαιών και νέων ομολόγων δεν την υπέδειξαν μόνο οι κατηγορούμενοι. Προκύπτει και από την ίδια την απόφαση του Κακουργιοδικείου στην πρώτη υπόθεση αλλά και από τα εδώ παραδεκτά γεγονότα (τεκμήριο 62).

Στις σελ.106-107 της απόφασης του Κακουργιοδικείου αναφέρονται τα εξής:

«ΟΕΔ-ΝΟΕΔ

Και για το θέμα αυτό μεγάλο μέρος των γεγονότων αποτέλεσε κοινό έδαφος και τα παραθέτουμε πιο κάτω ως ευρήματα μας:

- *Στις 26/10/11 η σύνοδος κορυφής της ζώνης του Ευρώ και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Ε.Ε. αποφάσισαν επί διαφόρων μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης χρέους στην Ευρώπη. Μεταξύ των μέτρων αυτών ήταν το κούρεμα των Ελληνικών Κρατικών Ομολόγων (PSI) και η θέση ενός στόχου για την κεφαλαιοποίηση των τραπεζών. Σε σχέση με τα ομόλογα η απόφαση αυτή είχε ως αποτέλεσμα τα πιο κάτω:*

⇒ για το 100% της ονομαστικής αξίας των ομολόγων ελληνικού δημοσίου των παλαιών ομολόγων ελληνικού δημοσίου το 53,5% της ονομαστικής αξίας ήταν το κούρεμα.

⇒ Το 31,5% της ονομαστικής αξίας ήταν το νέο ομόλογο ελληνικού δημοσίου το οποίο προέκυψε από την ανταλλαγή με το παλιό ομόλογο του ελληνικού δημοσίου συν 15% της ονομαστικής αξίας ομόλογα του EFSF-European Financial Stability Fund.»

(οι υπογραμμίσεις είναι δικές μας)

Από την πιο πάνω περικοπή είναι αυτόδηλη η σύνδεση παλαιών και νέων ελληνικών ομολόγων.

Ακόμα πιο σαφής είναι ο ίδιος ο νόμος της ελληνικής βουλής και η συνακόλουθη απόφαση/πράξη του Υπουργικού Συμβουλίου όπως αποτυπώνεται στα παραδεκτά γεγονότα (τεκμήριο 62 – επισυνάπτεται αυτούσια η απόφαση/πράξη ως δημοσιεύτηκε στην επίσημη εφημερίδα της ελληνικής κυβέρνησης). Στην απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου γίνεται λόγος για *«τροποποίηση των ΟΕΔ και την ανταλλαγή τους με νέους τίτλους έκδοσης του Ελληνικού Δημοσίου [ΝΕΟΔ].....»* Διαφωτιστική είναι και η ανακοίνωση του Οργανισμού Διαχείρισης Χρέους της Ελληνικής Δημοκρατίας που επίσης επισυνάπτεται στο τεκμήριο 62, ο οποίος διασαφήνισε ότι *«στο οικονομικό πρόγραμμα της Ελλάδας δεν υπάρχει πρόβλεψη για διαθεσιμότητα κεφαλαίων για την πραγματοποίηση πληρωμών σε πιστωτές που θα αρνηθούν να συμμετάσχουν στο PSI»*. Με άλλα λόγια, όποιος δεν αποδεχόταν τη συμφωνία, μέρος της οποίας ήταν και η ανταλλαγή με ΝΟΕΔ, θα έχανε τα χρήματα του.

Υπό αυτά όλα τα δεδομένα είναι ξεκάθαρο ότι η αναφορά σε ελληνικά ομόλογα – για σκοπούς της παρούσας διαδικασίας – καλύπτει παλαιά και νέα ελληνικά ομόλογα και αποτελεί εύρημα μας ότι η πρώτη υπόθεση, ναι, αφορούσε τα ελληνικά ομόλογα, όχι βέβαια ευθέως αλλά εμμέσως και ουσιωδώς.

Σε ό,τι αφορά τη δεύτερη υπόθεση, το ότι τα ελληνικά ομόλογα ευρίσκοντο στον κεντρικό πυρήνα της, προκύπτει όχι μόνο εμμέσως αλλά ρητά και ευθέως από το ίδιο το κατηγορητήριο (τεκμήριο 2). Η υπόθεση αυτή αφορούσε – στην ουσία της – τη χειραγώγηση της αγοράς λόγω της κατ' ισχυρισμό μη έκδοσης ανακοίνωσης κατοχής ελληνικών ομολόγων. Το ότι τα ελληνικά ομόλογα αποτελούσαν κατά τον ουσιώδη χρόνο, μέρος του κεφαλαίου της τράπεζας, προκύπτει, μεταξύ άλλων, από τις οικονομικές καταστάσεις (τεκμήρια 14 και 15) και τα παραδεκτά

γεγονότα (τεκμήριο 62). Το ουσιαστικό αντικείμενο της υπόθεσης επιβεβαιώθηκε απ' όλους τους μάρτυρες και δεν χρειάζεται το Δικαστήριο – σε αυτό το πλαίσιο – να καταπιαστεί με τις εκατέρωθεν αναφορές των μαρτύρων ή να αποφανθεί επί των επί μέρους διαφορών σε λεπτομέρειες – κάποιες εκ των οποίων, φρονούμε, τέθηκαν τεχνηέντως με προφανή σκοπό την αποσύνδεση. Η ουσία είναι ότι η υπόθεση αφορά τα ίδια ελληνικά ομόλογα όπως την παρούσα και συμπίπτει σε μεγάλο βαθμό και η χρονική περίοδος των κατ' ισχυρισμό αδικημάτων (2010).

Εκείνο το οποίο ξενίζει και το οποίο οφείλουμε να υποδείξουμε ήταν η απέλπιδα προσπάθεια της Κατηγορούσας Αρχής, δια στόματος των ΜΚΑ1 και 2, να πείσει περίπου, ότι οι ανακριτές των υποθέσεων, λειτουργούσαν σε «κάψουλα». Δεν υπήρχε δηλαδή καμία ουσιαστική επικοινωνία ή ενημέρωση για την πορεία της κάθε υπόθεσης. Η διερεύνηση ήταν τόσο ξεχωριστή ωσάν να γινόταν σε διαφορετικό τόπο και σε διαφορετικό χρόνο και τούτο διότι, οι υποθέσεις, δήθεν, δεν είχαν κανένα απολύτως κοινό στοιχείο, μαρτυρία ή αλληλοεπίδραση. Η προσπάθεια αυτή προσέλαβε τέτοια ακραία διάσταση που οδήγησε τον ΜΚΑ2 – με κάθε εκτίμηση – σε αυτό-υποβάθμιση που άγγιζε τα όρια του εξευτελισμού. Ενώ είναι αρχιλοχίας – ανακριτής της δεύτερης υπόθεσης, με αξιοσημείωτη εμπειρία και πασιφανή ευφυΐα, ανέφερε στο Δικαστήριο ότι κατά τη λήψη της κατάθεσης Τσολάκη (τεκμήριο 20) εκτελούσε χρέη δακτυλογράφου, διότι έχει ταχύτητα στη δακτυλογραφία – εργασία όμως την οποία ουδέποτε είχε αναλάβει στο παρελθόν. Δεν άκουγε και δεν καταλάβαινε οτιδήποτε. Δεν θορυβήθηκε ακόμα και όταν προβάλλονταν από τον Τσολάκη σαφείς κατηγορίες κατά κάποιων εκ των εδώ κατηγορουμένων – από τους οποίους, είχε προγενέστερα λάβει ανοικτές καταθέσεις. Πέραν της δακτυλογραφίας, εκτελούσε και χρέη αγγελιοφόρου, παραλαμβάνοντας έγγραφα από την τράπεζα και παραδίδοντας τα στους ανακριτές της τρίτης υπόθεσης, χωρίς πάντα, να

γνωρίζει οτιδήποτε σε ό,τι αφορά το περιεχόμενο τους. Ακόμα και σε συσκέψεις που έλαβε μέρος, ήταν «παρών – απών» μη γνωρίζοντας οτιδήποτε για το περιεχόμενο τους. Και όλα αυτά για να πείσει ότι η τρίτη υπόθεση δεν είχε καμία σχέση με τη δεύτερη. Στο πλαίσιο αυτό, δεν θεωρούμε τυχαίες και τις στοχευμένες παραλείψεις του, ως επιτυχώς αναδείχθηκαν κατά την αντεξέταση του από τον ευπαιδευτο συνήγορο της κατηγορούμενης 6, κ. Πολυβίου (βλ. σελ. 26 ανωτέρω).

Στην πραγματικότητα βέβαια διαφάνηκε ότι είχε ουσιαστικό ρόλο και στην τρίτη υπόθεση. Έλαβε καταθέσεις από διάφορα πρόσωπα, μεταξύ των οποίων και μιας ανακριτικής (βλ. αντεξέταση κ. Μαρκίδη και κ. Καλλή). Ακόμα και ο ίδιος έδωσε κατάθεση στα πλαίσια της τρίτης υπόθεσης. Λάμβανε μέρος σε συσκέψεις επί παρουσία και κατηγορουμένων (βλ. αντεξέταση κ. Μαρκίδη και κ. Αραούζου), περνούσαν από τα χέρια του σημαντικά έγγραφα της υπόθεσης ενώ διαβίβασε στους ανακριτές της τρίτης υπόθεσης, προς χρήση, σημαντικό τεκμήριο που χρησιμοποιήθηκε στη δεύτερη υπόθεση – ήτοι τα πρακτικά της ALCO ημερ. 7.4.2010 – (βλ. αντεξέταση κ. Στεφάνου).

Για την τρίτη, παρούσα υπόθεση δεν χρειάζεται να λεχθούν πολλά. Αφορά ρητά και ξεκάθαρα την επαναταξινόμηση των ομολόγων, κατά πρώτο και κύριο λόγο, των ελληνικών ομολόγων. Των ίδιων ομολόγων όπως και στην δεύτερη υπόθεση και για την ίδια ουσιαστικά χρονική περίοδο. Στο σημείο αυτό υποδεικνύουμε, ότι το γεγονός πως ένα μικρό μέρος της υπόθεσης τόσο σε εύρος όσο και ουσία, φαίνεται να αφορά τα ιρλανδικά και/ή κυπριακά ομόλογα, ουδόλως δύναται να αλλοιώσει την κατάληξη. Και στη δεύτερη υπόθεση υπάρχουν κατηγορίες για ψευδορκία σε εντελώς διαφορετικό χρόνο όπως και σε κάθε υπόθεση μπορεί να περιληφθούν στο κατηγορητήριο, δευτερευούσης σημασίας ή ασύνδετες από το κεντρικό ζήτημα, κατηγορίες, χωρίς όμως να

αλλοιώνεται ο πυρήνας της υπόθεσης.

Εν κατακλείδι, συμφωνούμε με τη θέση της Υπεράσπισης, ότι η προσκομισθείσα μαρτυρία έχει εδραιώσει, κατά κάποιο τρόπο, το συμπέρασμα, ότι στον πυρήνα των τριών υποθέσεων βρίσκονται τα ελληνικά ομόλογα και πως οι τρεις υποθέσεις έχουν την ίδια ή ουσιαστικά την ίδια (same or substantially the same) βάση, ήτοι τα ελληνικά ομόλογα, υπό την έννοια που έχουμε περιγράψει ανωτέρω.

Υπάρχει ακόμα μια παράμετρος αυτού του ζητήματος που αφορά στο χρονικό καθορισμό του υποβάθρου γνώσης/πληροφόρησης των αρμοδίων αρχών, ότι, ενδεχομένως, να είχαν να αντιμετωπίσουν ποινικά κολάσιμες πράξεις σε σχέση με τα ελληνικά ομόλογα. Όλα ξεκίνησαν από την έκθεση των Alvarez & Marsal (βλ. τεκμήρια 10, 10(α) και 10(β)) η οποία ετοιμάστηκε με οδηγίες της Κεντρικής Τράπεζας και η οποία, καταπιάνεται, μεταξύ άλλων, με την έκθεση της Τράπεζας Κύπρου σε ελληνικά ομόλογα. Η έκθεση αυτή βρισκόταν στα χέρια του Γενικού Εισαγγελέα από τον Μάρτιο του 2013. Συνάμα η έκθεση έδωσε το έναυσμα για την έναρξη έρευνας από τον εσωτερικό ελεγκτή της τράπεζας κ. Κωνσταντίνο Τσολάκη. Η έκθεση αυτή ήταν πιο λεπτομερής και στοχευμένη, καταλογίζοντας συγκεκριμένες επιλήψιμες πράξεις και παραλείψεις σε συγκεκριμένα άτομα, ειδικά σε ότι αφορά τις πρακτικές που ακολούθησε η επιτροπή ALCO το 2010, αναφορικά με την ταξινόμηση των ελληνικών ομολόγων. Ο κ. Τσολάκης ετοίμασε δύο εκθέσεις, την προκαταρκτική του ημερ. 24.2.2014 (τεκμήριο 12) και την τελική του ημερ. 12.5.2014 (τεκμήριο 13). Η έκθεση αυτή εστάλη στον Γενικό Εισαγγελέα στις 23.7.2014. Σε ό,τι αφορά τις ανακριτικές αρχές, είχαν στην κατοχή τους την τελική έκθεση Τσολάκη, μαζί με τα παρατήματα της και όλες τις καταθέσεις που έλαβε, από τις 8.10.2014. Την έκθεση του συνεπικουρούν και τέσσερεις καταθέσεις που έδωσε στην

Αστυνομία στις 18.9.2014, 25.9.2014, 8.10.2014 και 13.10.2014 (τεκμήρια 20-23).

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τα στοιχεία που συγκεντρώνονται στις προαναφερθείσες εκθέσεις και καταθέσεις, δεν αρκούσαν για την χωρίς άλλο, καταχώρηση, ποινικής υπόθεσης εναντίον του οποιουδήποτε. Τα ζητήματα που ανέκυπταν ήταν εξειδικευμένα, πολύπλοκα και πολυδιάστατα και χρειαζόντουσαν διεξοδική μελέτη και έρευνα από τους ανακριτές, οι οποίοι, όπως γίνεται απολύτως κατανοητό, δεν ήταν ειδικοί επί του θέματος. Σε αυτό συμμεριζόμαστε και δεχόμαστε τη θέση του ΜΚΑ1 ότι θα έπρεπε να γίνουν περαιτέρω εξετάσεις και ανακρίσεις και ότι τελικώς το ανακριτικό έργο που έγινε ήταν ουσιαστικά μεγαλύτερο και σε όγκο και σε ουσία από την έρευνα Τσολάκη. Αυτού λεχθέντος και τούτο έχει τη σημασία του, ακόμα και ο ΜΚΑ1 παραδέχθηκε ότι από την έκθεση Τσολάκη υπήρχαν ενδείξεις (τις οποίες στη συνέχεια της μαρτυρίας του, από μόνος του, τις αναβάθμισε σε εύλογη υπόνοια) εναντίον των εδώ κατηγορουμένων για τη διάπραξη ποινικά κολάσιμων πράξεων, οι οποίες δεν είναι άλλες απ' αυτές που τελικώς τους καταλογίζονται στην παρούσα, τρίτη υπόθεση.

Συνοψίζοντας τα πιο πάνω, βρίσκουμε ότι το αργότερο μέχρι τις 8.10.2014 οι ανακριτικές αρχές είχαν στην κατοχή τους το υπόβαθρο πληροφόρησης/γνώσης που αφορούσε στα ελληνικά ομόλογα. Ομοίως βρίσκουμε, ότι, τελικώς καταχωρήθηκαν τρεις υποθέσεις που έχουν ως κοινό παρονομαστή τα ελληνικά ομόλογα. Οι υποθέσεις αυτές, όπως έχουμε εξηγήσει ανωτέρω, έχουν την ίδια ή ουσιαστικά την ίδια (same or substantially the same) βάση, ήτοι τα ελληνικά ομόλογα. Ως εκ τούτου, κρίνουμε ότι θα έπρεπε να είχε καταχωρηθεί μια και μόνο ενιαία υπόθεση.

Ακόμα όμως και αν δικαιολογείτο η ξεχωριστή καταχώρηση της πρώτης υπόθεσης, όπου το θέμα των ομολόγων προκύπτει εμμέσως – ενέργεια, με την οποία, εν πάση περιπτώσει, δεν συμφωνούμε για τους λόγους που ήδη εξηγήσαμε – σε καμία περίπτωση δεν δικαιολογείτο η καταχώρηση της υπόθεσης εκείνης, πρώτης και μάλιστα με τόση χρονική απόκλιση. Ο ΜΚΑ1 ισχυρίστηκε ότι τούτο έγινε διότι το ανακριτικό έργο σε σχέση με αυτή την υπόθεση ολοκληρώθηκε νωρίτερα. Αφ’ ης στιγμής όμως το υπόβαθρο γνώσης/πληροφόρησης προϋπήρχε (εκθέσεις Alvarez & Marsal, εκθέσεις και καταθέσεις Τσολάκη), την πορεία, κατεύθυνση και ταχύτητα προς συγκεκριμένη υπόθεση, την επέλεξε η ανακριτική ομάδα. Με την επιλογή της, κατακερματίστηκαν χρονικά αλλά και ουσιαστικά οι υποθέσεις και αποφεύχθηκε η επιτακτική σε ένα κράτος δικαίου, υποχρέωση των αρχών να επιλέγουν μία και μόνο φορά την ιδιότητα που θα έχουν τα πρόσωπα που αναμειγνύονται με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, σε μια ποινική υπόθεση.

Δεν εδικαιολογείτο ο κατακερματισμός των υποθέσεων και η εσπευσμένη καταχώριση της πρώτης μόνο υπόθεσης πριν το τέλος του 2014. Ο ΜΚΑ1 είπε ότι η πίεση που ασκείτο ήταν η «συνηθισμένη πίεση», δεχόμενος όμως την ίδια ώρα, ότι, ποτέ ξανά στο παρελθόν δεν είχε λάβει μέρος σε σύσκεψη με τη συμμετοχή τόσων ισχυρών παραγόντων, στην παρουσία μάλιστα και του εξοχότατου Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, ο οποίος στις 2.9.2014, μετά τη σύσκεψη, είχε δηλώσει, ότι, έτυχε διαβεβαίωσης ότι θα γίνονταν συλλήψεις πριν το τέλος του χρόνου. Δεν συσχετίζουμε βέβαια τη δήλωση αυτή με την καταχώριση της πρώτης υπόθεσης, αλλά δεν μπορούμε και να μην επισημάνουμε την εκπληκτική χρονική σύμπτωση, αφού η υπόθεση τελικώς καταχωρήθηκε λίγες μέρες πριν από το τέλος του χρόνου, ήτοι στις 14.12.2014.

Νομικές Αρχές

Προτού προχωρήσουμε να εξετάσουμε, πώς όλα αυτά, στην πράξη, επηρέασαν (αν επηρέασαν) τους κατηγορούμενους και αν επιδρούν στην εισήγηση τους για κατάχρηση της δικαστικής διαδικασίας, είναι σημαντικό να δούμε ποιες είναι οι νομικές αρχές που διέπουν το ζήτημα.

Όμοια περίπτωση με την παρούσα δεν έχουμε εντοπίσει, όπου δηλαδή, αντί μιας, καταχωρήθηκαν τρεις υποθέσεις και στις πρώτες δύο, οι κατηγορούμενοι χρησιμοποιήθηκαν ως μάρτυρες, είτε επί του κατηγορητηρίου είτε στη ζωντανή δίκη που ακολούθησε και στην τρίτη υπόθεση, διώχθηκαν οι ίδιοι, ως κατηγορούμενοι. Υπάρχουν όμως πολλές αποφάσεις που θέτουν τις γενικές αρχές για επίκληση κατάχρησης δικαστικής διαδικασίας και κάποιες που καταπιάνονται ειδικά με το ζήτημα της υπόσχεσης ή προσδοκίας μη δίωξης.

Ανασκοπώντας λοιπόν τη νομολογία, κυπριακή αλλά και ξένη, προκύπτει πως η κατάχρηση δικαστικής διαδικασίας μπορεί να προσλάβει διάφορες μορφές, για τούτο και η σύμφυτη εξουσία του Δικαστηρίου μπορεί να ασκηθεί ανάλογα με τη μορφή της κατάχρησης (βλ. **Έλληνας v. Δημοκρατίας** (1989) 2 Α.Α.Δ. 149, **Διευθυντής των Φυλακών v. Περέλλα** (1995) 1 Α.Α.Δ. 217, **Ηλία (Αρ. 3)** (1995) 1 Α.Α.Δ. 786, **Ευάγγελος Εμπεδοκλή κ.α. (Αρ.3)** (2009) 1 Α.Α.Δ. 529 και **Σπύρου v. Ξενή** Ποινική Έφεση 223/2014 ημερ. 11/11/2015). Το Δικαστήριο έχει υπέρτατο καθήκον να προωθεί τη δικαιοσύνη και να εμποδίζει την αδικία. Απ' αυτό το καθήκον αναφύεται η σύμφυτη εξουσία για ανακοπή της δίωξης και αναστολή της διαδικασίας σε περίπτωση κατάχρησης. Απολύτως σχετική επί τούτου είναι βεβαίως και η απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου που εκδόθηκε στα πλαίσια της παρούσας υπόθεσης (βλ. **Δημοκρατία v. Ηλιάδη**, Ποινικές Εφέσεις 348 και 349/18 ημερ. 31.5.2019).

Στην υπόθεση **Εμπεδοκλή** (πιο πάνω), υποδείχθηκε πως,

«η κατάχρηση της διαδικασίας του Δικαστηρίου μπορεί να προσλάβει διάφορες μορφές και δεν υπάρχουν εκ προοιμίου συμπεριφορές που μπορούν να καταταχθούν ως καταχρηστικές. Το όλο ζήτημα εξετάζεται πάντοτε υπό το φως των συγκεκριμένων γεγονότων».

Στη **Σπύρου** (πιο πάνω) αφού υιοθετείται το πιο πάνω απόσπασμα της **Εμπεδοκλή**, γίνεται αναφορά στην υπόθεση **Hui Chi-Ming v. R.** [1992] 1 AC 34 P.C. Συγκεκριμένα αναφέρονται τα εξής:

*«Στη **Hui Chi-Ming v. R.**, η κατάχρηση της διαδικασίας καθορίστηκε ως “something so unfair and wrong that the court should not allow a prosecutor to proceed with what is in all other respects a regular proceeding”.»*

Στην **Beckford** [1996] 1 Cr App R 94, 100 τονίστηκε ότι:

«the constitutional principle which underlies the jurisdiction to stay proceedings is that the courts have the power and the duty to protect the law by protecting its own purposes and functions».

Στην ίδια υπόθεση σημειώθηκε ότι η δικαιοδοσία για αναστολή μπορεί να ασκηθεί σε πολλές, διαφορετικές περιπτώσεις αλλά από τη νομολογία προκύπτουν δύο κύριες τάσεις. Η πρώτη είναι όταν το Δικαστήριο διαγνώσει ότι ο κατηγορούμενος δεν δύναται να έχει δίκαιη δίκη και η δεύτερη όταν θα είναι άδικο για τον κατηγορούμενο να

αντιμετωπίσει την επικείμενη δίκη. Η πρώτη τάση επικεντρώνεται περισσότερο στο διαδικαστικό και συνάμα ουσιαστικό μέρος της δίκης. Δηλαδή όταν είναι εξ υπαρχής, αδύνατο, ο κατηγορούμενος να έχει μια δίκαιη δίκη, τότε η διαδικασία, χωρίς άλλο, διακόπτεται. Δεν τίθεται καν ζήτημα εξισορρόπησης των αντιμαχόμενων συμφερόντων των δύο πλευρών. Η δεύτερη αφορά την υποχρέωση του Δικαστηρίου να προστατεύσει την ακεραιότητα του όλου συστήματος ποινικής δικαιοσύνης. Εδώ το Δικαστήριο, θα διακόψει τη διαδικασία (ακόμα και αν τα εχέγγυα για δίκαιη δίκη διασφαλίζονται) όταν, από το σύνολο των περιστάσεων, καταλήξει ότι η διεξαγωγή δίκης θα πλήξει το αίσθημα δικαιοσύνης (justice) και ευταξίας (propriety) του Δικαστηρίου (βλ. **Maxwell** [2011] 4 All ER 941). Σχετική επ' αυτού είναι η **Latiff** [1996] 1 WLR 104 στην οποία, τονίστηκε πως στη δεύτερη περίπτωση κατάχρησης, θα πρέπει το Δικαστήριο να εξισορροπεί το δημόσιο συμφέρον που θέλει τη διασφάλιση, όπως αυτοί, που κατηγορούνται για σοβαρά εγκλήματα, να προσάγονται σε δίκη με το αντιμαχόμενο δημόσιο συμφέρον, όπως, μη δίδεται η εντύπωση ότι ο «σκοπός αγιάζει τα μέσα» (the end justifies any means) – (βλ. επίσης **Warren v. A.G for Jersey** [2012] 1 AC 22 και **R v. Babos** [2014] 1 SCR 309) - στις οποίες, εύστοχα παραπέμπει ο ευπαίδευτος συνήγορος της Κατηγορούσας Αρχής, κ. Κέκκος.

Η εξουσία για αναστολή, διακοπή ή απόρριψη δικαστικής διαδικασίας, λόγω κατάχρησης, είναι κατ' εξαίρεση δικαιοδοσία και ασκείται με φειδώ και μόνο στις περιπτώσεις όπου διαπιστώνεται ότι η συνέχιση της θα προκαλέσει έκδηλη αδικία (βλ. **Έλληνας** και **Hui Chi-Ming** (ανωτέρω), **Walpole v. Partridge and Wilson** [1994] 1 All ER 385 και **Μεταφορές Γερόλεμος Ν. Γερολέμου Λτδ v. Αδελφοί Σ. Πεκρής (Γενικές Επιχειρήσεις) Λτδ** (2013) 2 Α.Α.Δ, 591). Το βάρος φαίνεται να είναι στους ώμους της πλευράς που επικαλείται την κατάχρηση της δικαστικής διαδικασίας να αποδείξει, στο ισοζύγιο των πιθανοτήτων, ότι η

περίπτωση είναι κατάλληλη για αναστολή της διαδικασίας (βλ. **Ex parte Badhan** [1991] 2 Q.B.78 και **Ex parte Thomas** [1992] Crim L.R.116). Κατά κανόνα, θα πρέπει να αποδείξει όχι μόνο ότι υπήρξε κατάχρηση αλλά και ότι επηρεάζεται δυσμενώς, συνεπεία αυτής (βλ. **Attorney Generals Reference (No.2 of 2001)** [2004] 2 A.C.72 HL).

Αυτού λεχθέντος – χωρίς να την ασπαζόμαστε - υπάρχει η άποψη, ότι τέτοιου είδους ζητήματα είναι τόσα στενά συναρτώμενα με το σύστημα απονομής δικαιοσύνης που καθιστούν ακατάλληλη την όποια πρόσδοση βάρους ή επιπέδου απόδειξης. Ακόμα, πιο προχωρημένη είναι η θέση πως ισχύει ο συνήθης κανόνας των ποινικών υποθέσεων, ότι, δηλαδή, είναι η Κατηγορούσα Αρχή που έχει το βάρος πέραν πάσης λογικής αμφιβολίας να αποδείξει πως δεν έλαβαν χώρα οι κατ' ισχυρισμό περιστάσεις.

Σχετικό είναι το απόσπασμα από το σύγγραμμα **Abuse of Process and Judicial Stays of Criminal Proceedings, Andrew L-T Choo, Δεύτερη Έκδοση (2008)**, σελίδες 166 και 167, στο οποίο παραπέμπουν στην αγόρευση τους, οι ευπαίδευτοι συνήγοροι του κατηγορουμένου 5.

“2. Burden and Standard of Proof:

Traditionally, the defence was generally considered to bear the burden or persuading the court, on the balance of probabilities, that the proceedings ought to be stayed as an abuse of process. In R v S, however the Court of Appeal, speaking in the context of delay, considered the concept of burden and standard of proof to be an unsuitable one to be applied:

In our judgment, the discretionary decision whether or not to grant a stay as an abuse of process, because of delay, is an exercise in judicial assessment dependent on judgment rather than on any conclusion as to fact based on evidence. It is, therefore, potentially misleading to apply to the exercise of that discretion the language of burden and standard of proof, which is more apt to an evidence-based fact-finding process.

(...)

Where, however, there is a distinct factual dispute between the prosecution and defence, a preferable approach may be to treat the burden of proof in relation to the fact in question as having to be discharged by the prosecution beyond reasonable doubt. S J C Smith noted in his commentary on Saifi:

There is no room for the application of rules as to the onus of proof when, in the light of the admitted circumstances, the court is considering the possibly adverse effect on the fairness of proceedings of the admission of certain evidence. This is not a question of fact but a matter for the judgment of the court and does not admit of a requirement of proof any more than does a question of law. But where the circumstances are not admitted, it may surely be different. There may be two reasonable views as to whether relevant circumstances existed or not. If defendant alleges that there are circumstances, not so far appearing in

evidence, which would render the proceedings unfair if certain evidence were admitted, presumably he must introduce some evidence of them. This may raise an issue of fact and if it does, presumably the general rule in criminal cases applies; the onus would be on the prosecution to prove beyond reasonable doubt that the alleged circumstance did not exist.”.

Το σίγουρο πάντως, είναι, πως το Δικαστήριο προτού προχωρήσει σε απόρριψη, θα πρέπει να βεβαιώνεται ότι η περίπτωση είναι ξεκάθαρα καταχρηστικής φύσης (βλ. **Κοινοτικό Συμβούλιο Παλαιομετόχου v. Χριστοφίδης** Ποινική Έφεση 4/2014, ημερ. 3.3.2016).

Πολύ σημαντικό είναι να τονισθεί ότι η σύμφυτη αυτή εξουσία του Δικαστηρίου δεν πρέπει να χρησιμοποιείται ως απευθείας μέσο πειθάρχησης είτε της Αστυνομίας είτε της Κατηγορούσας Αρχής (βλ. **Ex parte Belsham** (1992) 94 Cr. App R, 382, **R v. Horseferry Road Magistrates Court ex parte Bennett** [1993] 3 All ER 138, 151 και **Ahmed** [2011] EWCA Crim. 184). Μπορεί ωστόσο το Δικαστήριο να μην επιτρέψει στην Κατηγορούσα Αρχή να αποκτήσει αθέμιτο πλεονέκτημα, εδραζόμενο σε καταχρηστική συμπεριφορά, αποφαινόμενο, ότι, τέτοια συμπεριφορά υπό τις περιστάσεις, συνιστά και κατάχρηση της δικαστικής διαδικασίας (βλ. **Belsham**, ανωτέρω). Απώτερος σκοπός είναι η προστασία του κύρους και της υπόληψης του όλου συστήματος απονομής δικαιοσύνης (βλ. **Ahmed**, (ανωτέρω) και **Warren**, [ανωτέρω]).

Πολύ πρόσφατα, ίσως σε απόκλιση από το λόγο (ratio) της **Ηλιάδης** (ανωτέρω), το Ανώτατο Δικαστήριο στη **Δημοκρατία v. Ζολώτα κ.α.** Ποινική Έφεση 144 και 145/19, ημερ. 11.12.2019, κάνει λόγο - σε περίπτωση επίκλησης (συγκεκριμένης) μορφής κατάχρησης – για εξέταση

από το Δικαστήριο, του κατά πόσο οι διωκτικές αρχές, ενήργησαν κακόπιστα. Τα γεγονότα της **Ζολώτας** βέβαια, διαφέρουν ουσιωδώς από τα γεγονότα της παρούσας υπόθεσης. Αφορούσε το νόμιμο ή μη εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης και τη δύναμει αυτού, παράδοση των κατηγορουμένων στην Κύπρο για να παραστούν στη δίκη τους. Από την αγγλική νομολογία και επ’ αυτού παραπέμπουμε ενδεικτικά στην **R v. Croydon Justices ex parte Dean** [1994] 98 Cr.App.R. 76, η οποία αφορούσε εξυπακουόμενη υπόσχεση μη δίωξης, αποκλείεται η θέση περί αναγκαιότητας κατάδειξης κακοπιστίας ή κάτι παραπλήσιου (something akin) από μέρους των διωκτικών αρχών (βλ. επίσης **Blackstone’s Criminal Practice** (έκδοση 2016) σελ. 1353, παρ. D3.89, όπου, μετά από σχολιασμό της **Dean** αναφέρεται “*in such circumstances it is not necessary for the accused to show that there was bad faith on the part of the police*”). Εν πάση περιπτώσει, το Ανώτατο Δικαστήριο στη σελ. 13 της απόφασης του στη **Ζολώτας**, αναφέρει, ότι η Κατηγορούσα Αρχή δεν ενήργησε «με κακή πίστη ή με δόλο ή άλλο μεμπτό τρόπο». Σε άλλο σημείο της απόφασης (σελ. 12) γίνεται λόγος απλά για «ανέντιμη, ανεπίτρεπτη ή άδικη συμπεριφορά των διωκτικών αρχών». Όροι, όπως, «άλλος μεμπτός τρόπος», «ανεπίτρεπτη ή άδικη συμπεριφορά» κατά την κρίση μας, δεν προϋποθέτουν, κατ’ ανάγκη κακοπιστία από μέρους των διωκτικών αρχών, αλλά δύνανται να αφορούν τις περιπτώσεις απόκτησης αθέμιτου πλεονεκτήματος από μέρους της Κατηγορούσας Αρχής, για την οποία γίνεται λόγος στη Νομολογία. Αν τεθεί ο πήχης τόσο ψηλά, σε σημείο που για να επιτύχει εισήγηση για κατάχρηση δικαστικής διαδικασίας, μεταξύ των τόσων άλλων προϋποθέσεων, απαρεγκλίτως, να πρέπει να καταδεικνύεται και ξεκάθαρη, κακή πίστη από μέρους των διωκτικών αρχών, έχουμε την πεποίθηση, ότι, οι πιθανότητες επιτυχούς επίκλησης, ουσιαστικά, θα εκμηδενιστούν. Τούτο, στην ουσία, θα αποστερήσει από το Δικαστήριο τη

δυνατότητα να διαφυλάσσει το κύρος, την υπόληψη και την ακεραιότητα του όλου συστήματος απονομής δικαιοσύνης.

Κλείνοντας με αυτό το θέμα, σημειώνουμε, ότι στην εμπεριστατωμένη αγόρευση του συνηγόρου της Κατηγορούσας Αρχής δεν γίνεται αναφορά στη **Ζολώτας** ούτε και υποστηρίζεται, ότι, στο υπό συζήτηση πλαίσιο, υπάρχει υποχρέωση απόδειξης κακοπιστίας από μέρους των διωκτικών αρχών.

Πιο ειδικά με το θέμα μας τώρα, μια ίσως από τις κορυφαίες υποθέσεις που αφορούν ξεκάθαρη υπόσχεση μη δίωξης είναι η **R v. Hamza** [2007] 1 Cr.App.R. 27. Στην υπόθεση αυτή, αναγνωρίστηκε ότι σε περίπτωση που ένας κατηγορούμενος παρακινείται (induced) να πιστέψει ότι δεν θα διωχθεί, αυτό δύναται να αποτελέσει βάση για διακοπή της διαδικασίας λόγω κατάχρησης. Ωστόσο η διαδικασία δεν θα διακοπεί εκτός αν (α) υπήρξε αδιαμφισβήτητη (unequivocal) παράσταση μη δίωξης από τους υπεύθυνους των ανακρίσεων ή την Κατηγορούσα Αρχή και (β) ο κατηγορούμενος ενήργησε στη βάση αυτής της παράστασης κατά τρόπο δυσμενή για τον ίδιο. Το Δικαστήριο, πηγαίνοντας ένα βήμα παρά πέρα, τόνισε – απορρίπτοντας ουσιαστικά την αρχή (test) του κοινοδικαίου της (legitimate) έννομης προσδοκίας – πως, ακόμα και σε τέτοια περίπτωση, μπορεί και πάλι να προχωρήσει η δίωξη αν αποδειχθεί ότι, ήρθαν στην επιφάνεια γεγονότα που δεν ήταν υπόψη της Κατηγορούσας Αρχής, όταν έγινε η παράσταση (βλ. επίσης **R v. Killick** [2012] 1 Cr.App.R. 10 και **R v. L.G** [2018] EWCA Crim 736, στην οποία επιβεβαιώθηκε επιπλέον ότι η διακοπή της διαδικασίας για κατάχρηση αποτελεί εξαιρετική θεραπεία (exceptional remedy) και δεν αποτελεί μέτρο για τιμωρία κάποιας παράλειψης της Κατηγορούσας Αρχής). Σχετική επ' αυτού είναι και η **R v. Crawley** [2014] EWCA Crim. 1028). Στην **R. Downey** [2014] EW Misc 7 (CCrimC), αναφέρθηκε, ότι,

στον τομέα της κατάχρησης, το Δικαστήριο ασχολείται με ζητήματα δικαιοσύνης (considerations of fairness) και θα πρέπει να αφεθεί ελεύθερο να ανταποκριθεί, αναλόγως των περιστάσεων, της κάθε υπόθεσης. Η αναφορά έγινε για να τονισθεί – με ρητή παραπομπή – ότι οι αποφάσεις **Bloomfield** [1997] 1 Cr.App.R. 135 και **Hamza**, (ανωτέρω), δεν έθεσαν κάποια άκαμπτα κριτήρια/κανόνες που θα πρέπει απαρεγκλίτως να τυγχάνουν καθολικής εφαρμογής σε κάθε υπόθεση.

Πιο πριν, στην **R v. Townsend Dearsley and Bretcher** [1997] 2 Cr.App.R. 540 είχε αποφασιστεί, ότι, όσο μεγαλύτερη η περίοδος που αφήνεται το άτομο να πιστεύει ότι δεν θα διωχθεί, τόσο περισσότερο άδικο (unjust) γίνεται για την Κατηγορούσα Αρχή να υπαναχωρήσει από την υπόσχεση της και ο όποιος ουσιαστικός επηρεασμός που επέρχεται ως αποτέλεσμα της συνεργασίας του, καθιστά τη δίωξη σύμφυτα άδικη (inherently unjust). Στην **Dean**, (ανωτέρω), ο δεκαεπτάχρονος αιτητής, σε υπόθεση φόνου, είχε συνεργασθεί για περίοδο πέντε εβδομάδων με την Αστυνομία δίδοντας της σημαντικές πληροφορίες εναντίον ενός εκ των συμμετεχόντων στον φόνο. Ο ίδιος, δεν είχε λάβει μέρος στο φόνο αλλά βοήθησε στην καταστροφή του οχήματος του θύματος. Μολονότι δεν έλαβε ρητή υπόσχεση μη δίωξης, το Δικαστήριο θεώρησε, ότι, ο αιτητής τελούσε υπό τη δικαιολογημένη αντίληψη ότι δεν θα διωκόταν έτσι ώστε - υπό τις εξαιρετικές συνθήκες της υπόθεσης (ηλικία αιτητή και η συνεργασία του με την Αστυνομία) - η μεταγενέστερη ποινική του δίωξη να θεωρηθεί ξεκάθαρη κατάχρηση της δικαστικής διαδικασίας. Χρήσιμη ανάλυση της εξυπακουόμενης υπόσχεσης γίνεται στις σελ. 70-72 του συγγράμματος **Abuse of Process in Criminal Proceedings** των Young, Summers & Corker (4^η έκδοση).

Σε ό,τι αφορά το «δυσμενή επηρεασμό» που κατά κανόνα, φαίνεται να υφίσταται ως προϋπόθεση για επιτυχή επίκληση κατάχρησης

διαδικασίας, δεν υπάρχουν στεγανά. Το τι συνιστά δυσμενή επηρεασμό, θα πρέπει να κρίνεται με βάση τα ιδιαίτερα περιστατικά της κάθε υπόθεσης. Στην **ex parte Bennett**, μάλιστα, κρίθηκε, ότι, η απόδειξη επηρεασμού/προκατάληψης (prejudice) στο άτομο είναι αχρείαστη, σε περιπτώσεις που σχετίζονται με αδικία (unfairness) υπό την έννοια, ότι, η διωκτική διαδικασία οδηγεί το σύστημα απονομής δικαιοσύνης σε ανυποληψία (βλ. **Bloomfield** (ανωτέρω) και **R v. Anna Gripton** [2010] EWCA Crim 2260). Στην **Dean**, (ανωτέρω), η επανειλημμένη συνεργασία του με την Αστυνομία (σε συνδυασμό ίσως με το νεαρό της ηλικία του), θεωρήθηκε, ότι, τον επηρέασε δυσμενώς. Ομοίως, όπως αναφέρεται στη σελ.47 παράγραφος 2.45 του προαναφερθέντος συγγράμματος **Abuse of Process in Criminal Proceedings**, ένας κατηγορούμενος, ο οποίος ενεργεί ως εν δυνάμει μάρτυρας κατηγορίας παραχωρώντας κατάθεση όπου εμπλέκει άλλο πρόσωπο, μπορεί να θεωρηθεί, ότι επηρεάστηκε δυσμενώς. Δεν χρειάζεται δηλαδή οπωσδήποτε, αυτά που αναφέρει να εμπλέκουν εκτενώς, ευθέως και ουσιαδώς τον ίδιο σε αδίκημα. Ο δυσμενής επηρεασμός μπορεί να επέλθει ποικιλοτρόπως, είτε από μια μεμονωμένη πράξη/παράλειψη ή από σωρευτική συνάρτηση πολλών παραγόντων. Στη δε

Κατάληξη

Προχωρούμε τέλος στην κατάληξη μας, έχοντας πλέον ξεκαθαρίσει το τοπίο σε ότι αφορά το αναγκαίο πραγματικό υπόβαθρο για να μπορέσουμε να το πράξουμε με ορθολογισμό, έχοντας ως οδηγό και τις νομικές αρχές που παραθέτουμε πιο πάνω.

Η πρώτη και σημαντικότερη επισήμανση που θα πρέπει να γίνει - η οποία ήδη συνάγεται από τα όσα προαναφέραμε – είναι, πως, θα έπρεπε να καταχωρηθεί μια ενιαία αντί τρεις επιμέρους υποθέσεις, στην

οποία, αφού συμπληρωνόταν πλήρως και συνολικά το ανακριτικό έργο, θα προσαπτόταν το σύνολο των κατηγοριών σε σχέση με τα ελληνικά ομόλογα εναντίον των όποιων κατηγορουμένων η Κατηγορούσα Αρχή θα έκρινε ότι θα έπρεπε να διωχθούν (βλ. **Connelly v. DPP** [1964] AC 1254). Χρησιμοποιούμε τον όρο «των όποιων κατηγορουμένων» ακριβώς για να αναδείξουμε την υποχρέωση της Κατηγορούσας Αρχής να επέλεγε, ταυτόχρονα, μια και μόνο φορά, την ιδιότητα που θα είχε ο καθένας στην εν λόγω, ενιαία, υπόθεση. Με άλλα λόγια, όφειλε να κρίνει ποιοι θα έπρεπε να διωχθούν και ποιοι θα συγκαταλέγονταν στους μάρτυρες κατηγορίας. Στο σημείο αυτό, ανοίγουμε μια παρένθεση για να επισημάνουμε, ότι δεν είναι ασύνηθες σε ποινικές υποθέσεις, ιδιαιτέρως του είδους και του εύρους όπως την υπό συζήτηση – και επ’ αυτού αντλούμε καθοδήγηση [και] από την εμπειρία μας από άλλη πρόσφατη υπόθεση που είχαμε την ευκαιρία να εκδικάσουμε – το κατηγορητήριο να περιλαμβάνει πολλές κατηγορίες και πολλούς κατηγορούμενους. Οι κατηγορίες αυτές δυνατό να ανάγονται σε διαφορετικό χρόνο και τόπο, να διαφέρει η αποδιδόμενη εγκληματική συμπεριφορά (κάποιες φορές ουσιαστικά) από κατηγορία σε κατηγορία και να μην αφορούν όλες οι κατηγορίες, όλους τους κατηγορούμενους. Εκείνο το οποίο όμως είναι απαραίτητο – και στην προκειμένη περίπτωση έχει παραβιαστεί – είναι η συμπερίληψη σε ένα κατηγορητήριο, όλων των κατηγοριών που εκπηγάζουν, ουσιαστικά, από το ίδιο ζήτημα και τούτο, όσο χρονοβόρα, πολύπλοκη και πολύπλευρη και αν είναι η συνολική του διερεύνηση. Δεν νοείται ο κατακερματισμός της υπόθεσης, η πολλαπλή καταχώρηση και σε ό,τι μας αφορά, η απόδοση διαφορετικής ιδιότητας, αναλόγως περίπτωσης, σε εμπλεκόμενα πρόσωπα.

Συνεπώς, με το συνολικό χειρισμό της Κατηγορούσας Αρχής υπήρξε κατάχρηση της δικαστικής διαδικασίας. Ο δε δυσμενής επηρεασμός των κατηγορουμένων, είναι ουσιαστικά αυταπόδεικτος, από

το γεγονός και μόνο, ότι, για ένα κομμάτι του ιδίου θέματος, κλήθηκαν και κάποιοι, μάλιστα, χρησιμοποιήθηκαν ενεργά ως μάρτυρες και για άλλο κομμάτι, διώχθηκαν ως κατηγορούμενοι. Και τούτο ανεξαρτήτως προσδοκίας, περιεχόμενου των καταθέσεων που έδωσαν αλλά και του εν γένει πνεύματος συνεργασίας που επέδειξαν ή που όφειλαν να επιδείξουν προς τις ανακριτικές αρχές.

Εν πάση περιπτώσει ακόμα και αν αντικρισθεί το ζήτημα μικροσκοπικά, με αναφορά στα επιμέρους τεκταινόμενα και του όλου χειρισμού που έτυχαν οι κατηγορούμενοι, φρονούμε πως και πάλι είναι διάχυτη η κατάχρηση της δικαστικής διαδικασίας. Υπό αυτό το πρίσμα, ας δούμε ακριβώς τι συνέβη, περιοριζόμενοι βέβαια στα απολύτως ουσιαστικά και αναγκαία.

Όπως διαπιστώσαμε πρωύτερα, το σοβαρό θέμα των ελληνικών ομολόγων αναδείχθηκε και τέθηκε υπόψη των ανακριτικών αρχών από πολύ νωρίς, με τις εκθέσεις των Alvarez & Marsal και τις εκθέσεις και καταθέσεις Τσολάκη (βλ. σελ. 40-41 ανωτέρω). Στην έκθεση Τσολάκη (τεκμήριο 13) σελ. 61-65, κατονομάζονται οι κατηγορούμενοι - άλλοι με περισσότερη επίταση και άλλοι με λιγότερη - ως εμπλεκόμενοι, έχοντας κατ' ισχυρισμό, προβεί σε επιλήψιμες πράξεις και ενέργειες που τελικώς αποτελούν αντικείμενο της παρούσας υπόθεσης. Αναφερόμαστε, βεβαίως, στο ρόλο και τη συμμετοχή τους κατά τον ουσιώδη χρόνο στην επιτροπή ALCO. Το ότι οι αναφορές αυτές δεν αρκούσαν για την απόδοση ποινικής ευθύνης και ότι το θέμα έχρηζε, περαιτέρω και διεξοδικής διερεύνησης, το ανέφερε ο ΜΚΑ1 και ήδη το έχουμε αποδεχτεί. Ωστόσο, είναι πρόδηλο, ότι, τα ονόματα και η συμμετοχή των κατηγορουμένων περιήλθαν σε γνώση των ανακριτικών αρχών, στο χρόνο που έχουμε ήδη προσδιορίσει. Το κατά πόσο η πληροφόρηση δημιούργησε, «υπόβαθρο για ποινική διερεύνηση», υπόνοια, εύλογη

υπόνοια ή οποιαδήποτε άλλη φραστική μετάλλαξη της σαφούς και σοβαρής πληροφόρησης που έλαβαν οι ανακριτικές αρχές, δεν έχει ιδιαίτερη σημασία. Η αναφορά στα πρόσωπα των κατηγορουμένων και τα όσα τους καταλογίζονται, όχι από ένα απλό ιδιώτη όπως θέλησε να περάσει στο Δικαστήριο ο ΜΚΑ1 – αλλά από τον εσωτερικό ελεγκτή της εν δυνάμει κατηγορούμενης Τράπεζας Κύπρου – αξιόπιστο ή μη – είναι ένα ουσιαστικό γεγονός το οποίο θα έπρεπε να είχε κυριαρχήσει στις σκέψεις και να καθόριζε τις παραπέρα ενέργειες των ανακριτών σε σχέση με το χειρισμό αυτών των προσώπων. Το ότι οι ανακριτές, έλαβαν σοβαρά υπόψη τις εν λόγω διαπιστώσεις της Έκθεσης Τσολάκη προκύπτει ξεκάθαρα από το γεγονός, ότι, αποτέλεσαν τη σπονδυλική στήλη της αίτησης για αποκάλυψη εγγραφών (τεκμήριο 49) και ειδικά της ένορκης δήλωσης του εκ των ανακριτών, κ. Σιαμμούτη. Στην παράγραφο 8(α) της ένορκης του δήλωσης, ο κ. Σιαμμούτης αναφέρει ότι *«υπάρχει εύλογη υποψία ότι συγκεκριμένα πρόσωπα διέπραξαν ή έχουν ωφεληθεί από τη διάπραξη καθορισμένου αδικήματος»*.

(η υπογράμμιση είναι δική μας).

Δεν τελεί υπό αμφισβήτηση και αποτελεί και δική μας διαπίστωση ότι στα «συγκεκριμένα πρόσωπα» συγκαταλέγονται οι κατηγορούμενοι – το παραδέχτηκε εξάλλου και ο ΜΚΑ1 (σελ.40-41 πρακτικών ημερ.20.11.2019). Όλα αυτά από τις 30.9.2014 που έγινε η εν λόγω ένορκη δήλωση από τον κ.Σιαμμούτη.

Στη συνέχεια συνέβησαν τα εξής:

Ο κατηγορούμενος 3

- έδωσε δύο ανοικτές καταθέσεις στα πλαίσια της πρώτης υπόθεσης (χωρίς προειδοποίηση) στις 20.10.2014 και 21.10.2014 (τεκμήριο

- 3). Έδωσε και μαρτυρία στη ζωντανή δίκη που ακολούθησε (στις 2, 8 και 9/2/2016), συνδράμοντας έτσι στην προσπάθεια της Κατηγορούσας Αρχής να αποδείξει ένα μέρος της υπόθεσης που αφορούσε τα ελληνικά ομόλογα, για τα οποία, στη συνέχεια, διώχθηκε ως κατηγορούμενος, για άλλο μέρος.
- έδωσε μια ανοικτή κατάθεση στα πλαίσια της δεύτερης υπόθεσης (χωρίς προειδοποίηση) στις 5.5.2015 (τεκμήριο 6)
 - λίγες μόλις μέρες μετά τη μαρτυρία που έδωσε στο Δικαστήριο στα πλαίσια της πρώτης υπόθεσης – ολοκληρώνοντας έτσι την υποχρέωση του προς την Κατηγορούσα Αρχή - κλήθηκε και έδωσε 3 ανακριτικές καταθέσεις στις 24.2.2016, 25.2.2016 και 26.2.2016 (τεκμήριο 7) στα πλαίσια της παρούσας υπόθεσης.

Ο κατηγορούμενος 4

- έδωσε μια ανοικτή κατάθεση (χωρίς προειδοποίηση) στις 6.11.2014 στα πλαίσια της πρώτης υπόθεσης (τεκμήριο 33(α)).
- έδωσε μια ανοικτή κατάθεση (χωρίς προειδοποίηση) στις 4.5.2015 στα πλαίσια της δεύτερης υπόθεσης (τεκμήριο 33(β)). Στην κατάθεση αυτή, ο μάρτυρας ερωτήθηκε και έδωσε απαντήσεις σε σχέση με την επιτροπή ALCO (βλ. σελ 9 ανωτέρω). Η θέση των μαρτύρων κατηγορίας, ότι τις απαντήσεις στις ερωτήσεις αυτές, τις γνώριζαν ήδη από άλλη συλλεγείσα μαρτυρία και ότι αφορούσαν εν πάση περιπτώσει τη δεύτερη υπόθεση, ουδόλως πείθει. Το πρώτο ειδικά σκέλος της τοποθέτησης αυτής, γεννά ένα προφανές αλλά συνάμα ουσιαστικό ερώτημα. Αν γνώριζαν ήδη τις απαντήσεις, γιατί υπέβαλαν στον εν λόγω κατηγορούμενο τις ερωτήσεις; Το ερώτημα, μάλιστα, γίνεται πολύ πιο βασανιστικό, αν αναλογιστούμε, ότι, η κατάθεση λήφθηκε χωρίς προειδοποίηση και το σημείο αφορούσε άμεσα, μια επιτροπή και ένα θέμα σε σχέση με το οποίο, στη

συνέχεια, βρέθηκε στο εδώλιο του κατηγορουμένου. Περαιτέρω, στην υπόθεση εκείνη, συγκαταλεγόταν στους μάρτυρες επί του κατηγορητηρίου - στους εν δυνάμει δηλαδή μάρτυρες που ενδέχεται να κληθούν από την Κατηγορούσα Αρχή για να συμβάλουν στη στοιχειοθέτηση ενός μέρους της υπόθεσης, στην οποία, ακολούθως, βρέθηκε και ο ίδιος κατηγορούμενος στην παρούσα, για ένα άλλο μέρος.

- έδωσε μια ανακριτική κατάθεση στις 18.3.2016 (τεκμήριο 33(γ)) στα πλαίσια της παρούσας υπόθεσης.

Ο κατηγορούμενος 5

- έδωσε μια ανοικτή κατάθεση (χωρίς προειδοποίηση) στις 7.5.2015 (τεκμήριο 24) στα πλαίσια της δεύτερης υπόθεσης και συγκαταλεγόταν στους μάρτυρες επί του κατηγορητηρίου - στους εν δυνάμει δηλαδή μάρτυρες που ενδέχεται να κληθούν από την Κατηγορούσα Αρχή για να συμβάλουν στη στοιχειοθέτηση ενός μέρους της υπόθεσης, στην οποία ακολούθως, βρέθηκε και ο ίδιος κατηγορούμενος, για ένα άλλο μέρος. Στην κατάθεση αυτή δεν αναφέρεται ρητά στο επιμέρους θέμα της επαναταξινόμησης αλλά αναφέρεται σε άλλα ζητήματα που άπτονται των ελληνικών ομολόγων.
- έδωσε δύο ανακριτικές καταθέσεις στις 16 και 17.3.2016 (τεκμήρια 25(α) και (β)) στα πλαίσια της παρούσας υπόθεσης.

Η κατηγορούμενη 6

- έδωσε μια ανοικτή κατάθεση (χωρίς προειδοποίηση) στις 5.11.2014 (τεκμήριο 26) στα πλαίσια της πρώτης υπόθεσης. Στην κατάθεση αυτή αναφέρεται σε ζητήματα που άπτονται των ελληνικών ομολόγων. Έδωσε και μαρτυρία στη ζωντανή δίκη που

ακολούθησε, συνδράμοντας έτσι στην προσπάθεια της Κατηγορούσας Αρχής να αποδείξει ένα μέρος της υπόθεσης που αφορούσε στα ελληνικά ομόλογα, για τα οποία, στη συνέχεια, διώχθηκε ως κατηγορούμενη, για άλλο μέρος. Στα πλαίσια αυτά, εντόπισε (σε δικό της χρόνο) και παρουσίασε σημαντικά έγγραφα για πλαισίωση της μαρτυρίας της στο Δικαστήριο (βλ. πρακτικά διαδικασίας ημερ. 12.2.2016 – τεκμήριο 7).

- έδωσε δύο ανοικτές καταθέσεις (χωρίς προειδοποίηση) στις 28.4.2015 και 11.5.2015 (τεκμήρια 28(α) και (β) αντίστοιχα) στα πλαίσια της δεύτερης υπόθεσης και ήταν και αυτή ανάμεσα στους μάρτυρες επί του κατηγορητηρίου. Στις καταθέσεις αυτές αναφέρεται εκτενώς σε ζητήματα που αφορούν στα ελληνικά ομόλογα.
- έδωσε τέσσερις ανακριτικές καταθέσεις στις 12, 13, 14 και 15.1.2016 (τεκμήρια 29(α) μέχρι (δ)) στα πλαίσια της παρούσας υπόθεσης.

Η κατηγορούμενη 7

- έδωσε μια ανοικτή κατάθεση στα πλαίσια της δεύτερης υπόθεσης (χωρίς προειδοποίηση) στις 27.4.2015 (τεκμήριο 37).
- έδωσε δυο ανακριτικές καταθέσεις στις 7 και 8.1.2016 (τεκμήρια 38 και 39) στα πλαίσια της παρούσας υπόθεσης.

Επισημαίνουμε, ότι, η δημιουργία υποψιών εναντίον όλων των κατηγορουμένων από το έτος 2014 και η μετέπειτα λήψη απ' αυτούς ανοικτών καταθέσεων (χωρίς προειδοποίηση), τον ίδιο χρόνο αλλά και το 2015 - στις οποίες δυνητικά τουλάχιστον, θα μπορούσαν να παρθούν πληροφορίες και στοιχεία που θα χρησιμοποιούνταν αργότερα εναντίον τους, φαίνεται να παραβίασε, όντως, το δικαίωμα σιωπής και μη

αυτοενοχοποίησης τους. Αυτό το δικαίωμα είναι αυτοτελές, θεμελιώδες, ευρισκόμενο στον πυρήνα του δικαιώματος για δίκαιη δίκη που κατοχυρώνεται στο άρθρο 6.1 της ΕΣΔΑ (βλ. **Saunders v. United Kingdom** judgment of 17 December 1996 [1996] ECHR 65).

Στην πιο πάνω εξίσωση προσθέτουμε τις παραστάσεις, διαβεβαιώσεις και αναφορές των ανακριτών σε σχέση με τις επιδιώξεις, στόχους και προτεραιότητες τους. Δεν έχουμε αμφιβολία και επί τούτου αποδεχόμαστε τη μαρτυρία των κατηγορουμένων 4-7 (απορρίπτοντας συνάμα τη μαρτυρία των ΜΚΑ1 και 2), ότι ο ΜΚΑ1, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο τους κατέστησε σαφές, ότι, πρώτιστος στόχος τους ήταν η συλλογή μαρτυρίας για δίωξη του Ηλιάδη και των άλλων ανώτερων αξιωματούχων της τράπεζας. Εξάλλου, δεν νομίζουμε να είναι τυχαίο, ότι, πράγματι εναντίον του εν λόγω προσώπου καταχωρήθηκαν – καταχρηστικά βέβαια – όχι μια αλλά τρεις διαδοχικές ποινικές υποθέσεις. Η αναφορά σε «σκάλα για να ανέβουν» και η παρουσίαση οργανογράμματος με τα στελέχη της τράπεζας, στοιχεία που ανέδειξε με γλαφυρότητα η κατηγορούμενη 6, είναι γεγονότα που δεν μπορεί παρά να συνέβησαν και που καταδεικνύουν σαφέστατα, την προσοχή και στόχευση από μέρους των ανακριτικών αρχών.

Δεν εισηγούμαστε βέβαια, ότι, τους έγινε ρητή υπόσχεση μη δίωξης σε σχέση με οποιαδήποτε υπόθεση. Εξάλλου κάτι τέτοιο εκφεύγει και των πλαισίων του θέματος που εξετάζουμε. Αυτά, όμως, που ειπώθηκαν ή αφέθηκαν να νοηθούν, εφησύχασαν τους κατηγορούμενους, σε σημείο που τους «αφόπλισαν» από την όποια σκέψη ή ανάγκη άσκησης συνταγματικών δικαιωμάτων ή έστω τήρησης μιας πιο προσεκτικής στάσης έναντι των ανακριτικών αρχών. Το ότι ο ΜΚΑ1 δεν είχε την εξουσία να λαμβάνει αποφάσεις σε σχέση με τη δίωξη ή μη των κατηγορουμένων και ότι τον τελικό λόγο τον είχε ο Γενικός Εισαγγελέας –

γεγονός που επισήμανε πολλάκις στη μαρτυρία του ο ΜΚΑ1 – δεν τελεί υπό αμφισβήτηση αλλά την ίδια ώρα, δεν έχει και ιδιαίτερη σημασία. Σημασία έχει η έννομη και λογική προσδοκία που δημιουργήθηκε στους κατηγορούμενους, απ’ αυτούς που είχαν μπροστά τους, ήτοι τους αστυνομικούς ανακριτές και όχι ποιος, υπό τη συνταγματική και νομοθετική έννοια, έχει την αρμοδιότητα για άσκηση ή μη ποινικών διώξεων (βλ. **Dean** (ανωτέρω), σελ.82). Στη σελ.41 του συγγράμματος **Abuse of Process in Criminal Proceedings**, αναλύεται η κεντρική σημασία της εν λόγω απόφασης και υπογραμμίζεται, ότι, μολονότι, η Αστυνομία δεν έχει την εξουσία να πληροφορεί ένα ύποπτο ότι δεν θα διωχθεί για κάποιο αδίκημα – παρά μόνο με οδηγίες της Κατηγορούσας Αρχής – οφείλει να συμπεριφέρεται με αυτοπεριορισμό (restraint) αφού ακόμα και ακούσιες (inadvertent) ή άθελες (unintentional) συμπεριφορές, δυνατό να οδηγήσουν σε διακοπή της διαδικασίας. Η Αστυνομία στο πλαίσιο αυτό, οφείλει να επιδεικνύει σύνεση και προσοχή ακόμα και για τη διεξαγωγή άτυπων, ανεπίσημων επαφών με τον ύποπτο ή ακόμα και με το δικηγόρο του. Παρομοίως, στην **Bloomfield**, (ανωτέρω), που επίσης αφορούσε κατάχρηση διαδικασίας, κρίθηκε, ότι, ήταν αδιάφορο αν ο συνήγορος της Κατηγορούσας Αρχής που δήλωσε ότι θα απέσυρε την υπόθεση, ήταν εξουσιοδοτημένος να το πράξει ή όχι, καθ’ ότι τόσο το Δικαστήριο όσο και ο κατηγορούμενος είχαν το δικαίωμα να υποθέσουν, ότι, είχε τέτοια εξουσιοδότηση. Στην ίδια υπόθεση, κρίθηκε, ότι, σε περίπτωση που η συμπεριφορά της Κατηγορούσας Αρχής οδηγεί την απονομή δικαιοσύνης σε ανυποληψία (bring justice into disrepute), είναι αρκετό για διακοπή της διαδικασίας και δεν έχει σημασία αν ο κατηγορούμενος επηρεάζεται ή όχι δυσμενώς (prejudiced).

Στα τεκταινόμενα, θα πρέπει να προστεθεί και να προσμετρήσει και ο παράγοντας «χρόνος» τόσο σε συνάρτηση με τις αποδιδόμενες κατηγορίες των εκάστοτε υποθέσεων όσο και ξεχωριστά, υπό την έννοια

του διαρρευσαντος χρονικού διαστήματος από τα αποδιδόμενα στην παρούσα υπόθεση, μέχρι σήμερα.

Με άλλα λόγια όταν οι κατηγορούμενοι 3, 4 και 6 το 2014, κλήθηκαν και έδωσαν ανοικτές καταθέσεις σε σχέση με τα κατ' ισχυρισμό διαδραματισθέντα το 2012 της πρώτης υπόθεσης – που ως υποδείξαμε, ήταν, μια επιμέρους πτυχή του ευρύτερου ζητήματος των ελληνικών ομολόγων – δεν ήταν λογικό και αναμενόμενο το 2016 να ανακρίνονταν και το 2017 να διώκονταν σε σχέση με τα κατ' ισχυρισμό διαδραματισθέντα το 2010 και 2011 – σε σχέση με άλλη πτυχή του ίδιου πάντα θέματος των ελληνικών ομολόγων.

Ομοίως, όταν όλοι οι κατηγορούμενοι το 2015, κλήθηκαν και έδωσαν ανοικτές καταθέσεις σε σχέση με τα κατ' ισχυρισμό διαδραματισθέντα το 2010 της δεύτερης υπόθεσης - υπό τα δεδομένα που περιγράφουμε ανωτέρω - δεν θα ήταν λογικό και αναμενόμενο να ανακριθούν το 2016 και να διωχθούν το 2017 υπό τις συνθήκες και δεδομένα της τρίτης υπόθεσης.

Στην δε περίπτωση των κατηγορουμένων 3, 4 και 6 που έδιναν ανοικτές καταθέσεις για δεύτερη φορά σε δύο διαδοχικές υποθέσεις, έχοντας μάλιστα καταθέσει οι κατηγορούμενοι 3 και 6 στα πλαίσια εκδίκασης της πρώτης υπόθεσης, η δημιουργηθείσα προσδοκία και η επακόλουθη δυσφορία και δυσaréσκεια όταν διώχθηκαν το 2017, θα ήταν ακόμα μεγαλύτερη.

Η πιο πάνω ροή γεγονότων, φέρνει στην επιφάνεια κάτι που είχαμε τονίσει και στα πλαίσια της ενδιάμεσης απόφασης μας ημερ.14.12.2018, ότι, δηλαδή, οι υποθέσεις κινήθηκαν, ουσιαστικά αντίστροφα από πλευράς χρονικής συνάφειας κατηγοριών και χρονολογικής

καταχώρησης των υποθέσεων, με καταλυτικές όπως καταφαίνεται συνέπειες, για την τελική τους κατάληξη. Ακόμα και αν το ανακριτικό έργο – όπως ανέφερε ο ΜΚΑ1 - ήταν σε πιο προχωρημένο στάδιο σε σχέση με την πτυχή της πρώτης υπόθεσης, για τους λόγους που ήδη εξηγήσαμε, δεν εδικαιολογείτο η αποκοπή της από τον κύριο κορμό του αναφυέντος ζητήματος των ελληνικών ομολόγων και η εσπευσμένη καταχώρηση υπόθεσης στο Δικαστήριο.

Η ενέργεια αυτή είχε ακόμα μια συνέπεια που αφορά στη δεύτερη πτυχή του «παράγοντα χρόνου» που θίξαμε ανωτέρω. Συγκεκριμένα με την επικέντρωση της προσοχής σε πιο πρόσφατα κατ' ισχυρισμό αδικήματα (2012) αφέθηκε να διαρρεύσει πολύτιμος χρόνος μέχρι την καταχώρηση υπόθεσης (το 2017) για πιο παλαιά κατ' ισχυρισμό αδικήματα των ετών 2010-2011. Ο χρόνος αυτός παρατείνεται, αφού βρισκόμαστε πλέον στο 2020 και δεν φτάσαμε ακόμα στην εκδίκαση της ουσίας της υπόθεσης.

Δεν ευθύνεται βέβαια η Κατηγορούσα Αρχή για την περίοδο μεταξύ 2010 – 2014 που περιήλθε σε πλήρη γνώση της το θέμα, ούτε από το 2017 μέχρι σήμερα που η υπόθεση εκκρεμεί στο Δικαστήριο, αλλά σίγουρα η περίοδος μεταξύ 2014-2017, θα μπορούσε να σμικρυνθεί σημαντικά αν γινόταν ο σφαιρικός χειρισμός που προαναφέραμε, κάτι που αν συνέβαινε, ενδεχομένως, να εξάλειφε και την καθυστέρηση μέχρι σήμερα.

Έτσι και αλλιώς, η εν γένει παρέλευση μεγάλου χρονικού διαστήματος, ως έχει νομολογηθεί, επιδρά ποικιλοτρόπως αρνητικά σε μια ποινική δίωξη. Πέραν της συνταγματικής του έκφανσης (**Χαραλαμπίδης v. Αστυνομία** (2004) 2 Α.Α.Δ. 330, **Γενικός Εισαγγελέας v. Βάσου** (2005) 2 Α.Α.Δ 653 και **Ιωάννου v. Αστυνομία**

Ποινική Έφεση 52/2011 ημερ. 29.7.2014), προκύπτουν ζητήματα δυσκολίας στη συλλογή μαρτυρίας, στην ανάκληση στη μνήμη σημαντικών γεγονότων και στην αποτελεσματική υπεράσπιση γενικά. Θέματα – όχι του παρόντος βέβαια – προκύπτουν και σε ό,τι αφορά την αποτελεσματικότητα και αποτρεπτικότητα της ποινής σε περίπτωση καταδίκης και άλλα παρεμφερή ζητήματα που αφορούν ειδικά στο πρόσωπο ενός κατηγορουμένου, όπως η ενδεχόμενη εξάντληση των οικονομικών του πόρων (βλ. **Χατζηγεωργίου v. Αστυνομία** (2013) 2 Α.Α.Δ. 215), η παράταση μέχρι και διαιώνιση της αγωνίας του και η αλλαγή των προσωπικών του συνθηκών. Το στοιχείο της καθυστέρησης στη γενικότητα του – όπως το έχουμε προσδιορίσει ανωτέρω και στο βαθμό βέβαια που είναι σχετικό με τα μέχρι στιγμής τεκταινόμενα - δεν μπορούσε παρά να το λαμβάναμε υπόψη και να το συνυπολογίζαμε, διαμορφώνοντας την κρίση μας, επί του εγειρόμενου ζητήματος.

Συνοψίζοντας λοιπόν τα πιο πάνω και χωρίς να χρειάζεται να καταπιαστούμε με οποιαδήποτε άλλη πτυχή ή λεπτομέρεια που τυχόν να αναδείχθηκε από τα διάδικα μέρη, βρίσκουμε, ότι:

- υπήρξε κατάχρηση της δικαστικής διαδικασίας καθ' ότι θα έπρεπε να καταχωρηθεί μια ενιαία υπόθεση (όχι τρεις επιμέρους υποθέσεις), στην οποία, αφού συμπληρωνόταν πλήρως και συνολικά το ανακριτικό έργο, θα προσαπτόταν το σύνολο των κατηγοριών σε σχέση με τα ελληνικά ομόλογα εναντίον των όποιων κατηγορουμένων η Κατηγορούσα Αρχή, θα έκρινε, ότι, θα έπρεπε να διώκονταν. Συναφώς η Κατηγορούσα Αρχή, μία και μόνο φορά, ταυτόχρονα, όφειλε να επιλέξει την ιδιότητα που θα είχε ο καθένας στην εν λόγω υπόθεση. Με άλλα λόγια, ποιοι θα ήταν κατηγορούμενοι και ποιοι μάρτυρες κατηγορίας και όχι να προσδώσει διαφορετική ιδιότητα, αναλόγως περίπτωσης, στα

εμπλεκόμενα πρόσωπα. Ο δυσμενής επηρεασμός των κατηγορουμένων, είναι ουσιαστικά αυταπόδεικτος, από το γεγονός και μόνο, ότι, για ένα κομμάτι του ιδίου θέματος, κλήθηκαν και κάποιοι, μάλιστα, χρησιμοποιήθηκαν ενεργά ως μάρτυρες και για άλλο κομμάτι, διώχθηκαν ως κατηγορούμενοι. Και τούτο ανεξαρτήτως προσδοκίας, συνθηκών λήψης και περιεχόμενου των καταθέσεων που έδωσαν αλλά και του εν γένει πνεύματος συνεργασίας που επέδειξαν ή όφειλαν να επιδείξουν.

- διαζευκτικά και επιπροσθέτως υπήρξε κατάχρηση δικαστικής διαδικασίας λόγω του κατακερματισμού της υπόθεσης. Της λήψης ανοικτών καταθέσεων χωρίς προειδοποίηση και καθ' ον χρόνο υπήρχε σημαντική πληροφόρηση για εμπλοκή των κατηγορουμένων σε ποινικά αδικήματα. Στην ενεργό βοήθεια κάποιων τουλάχιστον εκ των κατηγορουμένων, προερχόντως της κατηγορουμένης 6 και επιζήμιων αναφορών (κατά παράβαση ανθρωπίνου και συνταγματικού δικαιώματος) προερχόντως του κατηγορούμενου 4. Της δημιουργηθείσας έννομης και λογικής προσδοκίας μη δίωξης των κατηγορουμένων, ειδικά των κατηγορουμένων 4-7 και τέλος της συντελεσθείσας καθυστέρησης. Ο συνολικός χειρισμός, δηλαδή ο συνδυασμός και συνύπαρξη αυτών των παραγόντων, επηρέασε δυσμενώς και ιδιαιτέρως τους κατηγορούμενους και συνθέτουν μια εξαιρετική κατάσταση πραγμάτων (special circumstances) ώστε να δικαιολογείται η διακοπή της διαδικασίας. Η διακοπή δικαιολογείται, αφού ισοζυγίσαμε αφενός το γενικό δημόσιο συμφέρον για δίωξη προσώπων που τους καταλογίζεται η διάπραξη σοβαρών ποινικών αδικημάτων και αφετέρου του αντίστοιχου δημόσιου συμφέροντος, ότι, «ο σκοπός δεν θα πρέπει να αγιάζει τα μέσα» και θα πρέπει απαρεγκλίτως να προστατεύεται το κύρος και η υπόληψη του

συστήματος ποινικής δικαιοσύνης στον τόπο μας, από καταχρηστικές συμπεριφορές.

Εν όψει όλων των πιο πάνω, η διαδικασία εναντίον των κατηγορουμένων 3, 4, 5, 6 και 7 διακόπτεται λόγω κατάχρησης της διαδικασίας και οι κατηγορούμενοι αυτοί, απαλλάσσονται όλων των κατηγοριών που αντιμετωπίζουν.

(Υπ.) Λ. Καλογήρου, Π.Ε.Δ.

(Υπ.) Στ. Σταύρου, Π.Ε.Δ.

(Υπ.) Ε. Γεωργίου-Αντωνίου, Ε.Δ.

Πιστό Αντίγραφο

Πρωτοκολλητής